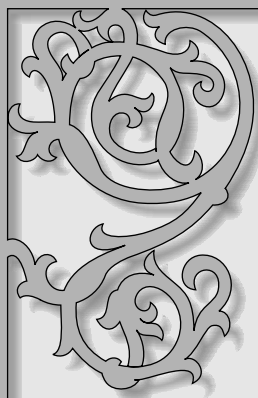

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

IV. évf.
2. szám
2002. október

A TARTALOMBÓL:

Guruló forintok

A 39,5 MFt nyomában

!!! ÚJ ROVATAINK !!!

ORTE – HUMÁN
MŰHELY

Győri János:

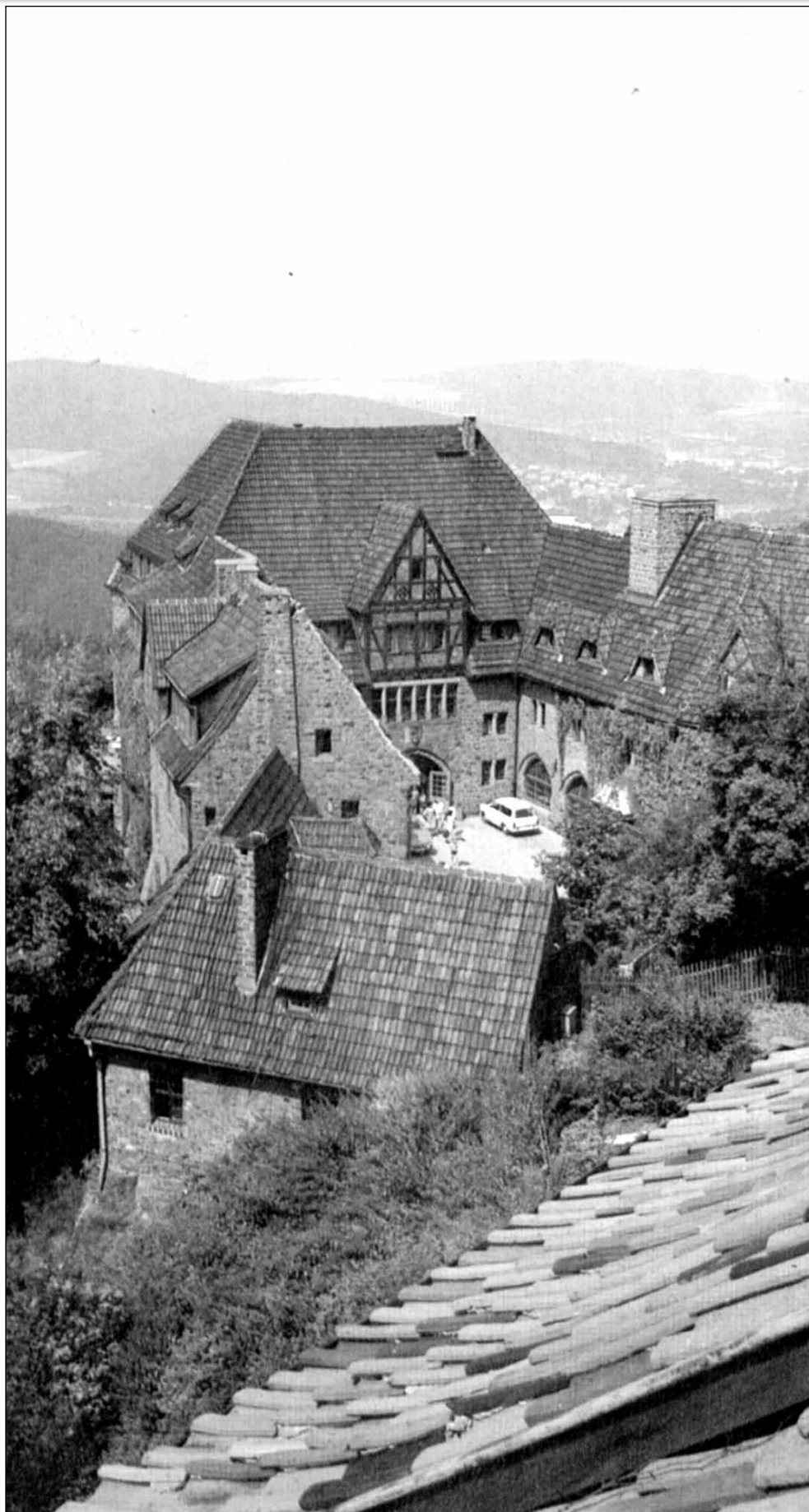
Protestantizmus –
műveltség – iskola

REFORMATUS.HU/
IFJUSAG

Borzsákné Jakab Ilona:

Bemutatkozik a
Zsinati Ifjúsági Iroda

Borító: Wartburg vára. Itt vendégeskedett Luther Márton 1521 májusa és 1522 márciusa közt. A menedéket – rablást színlelve – a választófejedelem ajánlotta fel, a wormsí birodalmi gyűlés után, ahol Luther nem volt hajlandó visszavonni tanait. A tíz hónap heves testi-lelki fájdalmak közt, de megfeszített munkával telt.

A tanárképzés megújulása Világítótoronyként egy bolond világban

Rókusfalvy Pál

A tanárképzés megújulásán múlik: lesz-e a jövő építését hittel és felelősséggel vállaló ifjúságunk? A tanárképzés megújulása viszont az egyes tanárok megújulásán múlik.

A tanárképzés megújulásához egyenrangú tevékenységekként kell egymáshoz igazítani a pedagógus hivatásra, mesterségre való felkészítést és a szaktudományi képzést, s mindkét területen hallgatóink egész emberségét munkáló képzési tartalmakat és módszereket kell alkalmaznunk.

E munkában azzal vettem ki a részem, hogy elnöke voltam annak a bizottságnak, amelyik tavaly – a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium* felkérésére – kidolgozta „*A közoktatás megújítását segítő pedagógusképzés- és továbbképzés koncepcióját.*” Ezt 1993. november 19-én dr. Mádl Ferenc miniszter úr elnöklete alatt a miniszteri értekezlet elfogadta. Előadásom a pszichológiai képzést mutatja be – utalva a pedagógiai képzéssel való összehangolásra. E képzés első két félévi anyaga már megjelent tankönyvben. A továbbiakban a mindannyiunkat érintő legmélyebb és legszemélyesebb gyökerekről kívánok szólni.

A pedagógus – a közismereti és cselekvéses tantárgyak tanára, tehát a földrajz, a

magyar, a matematika, a testnevelés tanára – az az ember, aki a maga emberségéből építi a rábízott fiatalok emberségét. Ezért időnként szükséges emberségünk alapjait végiggondolni, megújítani. Az emberségünk: a tudásunk, módszertani ügyességünk, egészségünk, érzelmeink s értékrendünk gazdagsága, jellemünk, hitünk ereje. Mindez együtt.

Bolond világban élünk, s nekünk ebben kell világítótoronyként utat mutatni. Nemcsak homokszemnyi hazánkban, hanem szerte a világban sérült emberek milliói forrongnak, kérnek, követelnek, felhívásokat intéznek különböző felsőbb szervekhez. Érthető: többségük ínségben szenvedő, kisebb, de hangsúlyosabb hányaduk gonoszságtól torzult beteg. Mindenki kapni szeretne.

A pedagógus érett felnőtt. Nem kér, ő ad.

Nekünk ma nincsen már értelme vitatkozni, nem várunk a másik fél közeledésére, kezdő lépésére, nem szükséges és nem is szabad védekezésbe vonulni. Nekünk tartással cselekedni kell. Adni kell, amennyit csak tudunk. Ezért mostantól csak magamról szólok.

Ha van miből, akkor ma itt Magyarországon, körülöttünk s magyar testvéreink között is békességet, szeretet és hitet kell sugározni! S van miből, mert mióta az ember eszmélő lényként él ezen a Földön, amelyen két lábbal áll, mindig megkapaszkodott valamiben, valakiben, aki nagyobb, erősebb nála. Meg tud kapaszkodni, mert magában hordja a képét – csak nagyon mélyen a lelkében.

A békesség nem külső nyugalom, hanem az alkotáshoz szükséges belső csend és rend. A szeretet szívós cselekvő erő s a hit a jövő bizonytalanságát jól tűrő bátorság. Én is, mint mindannyian, ember vagyok, tehát semmi sem idegen tőlem, ami emberi.

1. Szeretem az életet, s időszedő egész lényemmel ma is boldogságra vágyom. Ugyanakkor tapasztalatként fogadom el az ellentétek dinamikus egyensúlyát az életben: sorsom része a szenvedés is.

Széll András: Emlékműterv. 1989

2. Ebből fakad, hogy szeretem és tisztellem az embereket, a bennük lüktető élet értékeit és lelki természetükből fakadó méltóságukat.

3. Az ember tudatos és tudatlan folyamatait mindjobban megismerve egyre megalapozottabban hiszek a fejlődésében, fejleszthetőségében.

4. Vallom, hogy a gyermek is, a felnőtt is, sőt egy egész nép is csak az igazság légkörében fejlődhet. A hazugsággal nem kell hadakozni. Egyszerűen igazságban kell élni. Abban élünk, ha a valóságot olyanoknak merjük és tudjuk venni és mutatni, amilyen. A sorssal szembe kell nézni, vállalni kell, mert csak ekkor tudunk változtatni rajta.

5. Hiszek a mai magyar ifjúságban, és ugyanakkor pontosan látom az őket naponta fenyegető veszélyeket. Esmélő emberségüket és eszményeiket mi felnőttek romboljuk. A kérdés nem költői: „Lesz-e gyümölcs a fán, amelynek nincsen virága?” A kertészek mi vagyunk.

6. Helyre kell állítanom magamban és körülöttem az erkölcsi értékrendet. Számomra az erkölcs nem külső parancs, még csak nem is belsővé vált értékeszme, hanem olyan természeti törvény mint pl. a gravitáció törvénye. Az erkölcs az ember belső fejlődéstörvénye.

7. Vallom, hogy nincsen szabadság rend nélkül! A szabadság önkényt jelent s újra meg újra diktatúrát épít.

8. Ha tagadom is, magyar vagyok. Ez nem érdem, de kötelez, mert vállalás kérdése, de teljesítenem kell, nem ruhám és sapkám, hanem lényegem, létadottságom: magyarként vagyok ember s annyit érek magyarnak, amilyen ember vagyok. Babits Mihállyal együtt vallom „Hogy szolgálhatom az emberséget, ha meg nem őrzök magamban

minden színt, minden kincset, ami az emberséget gazdagíthatja? A magyarság színét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más színt, más kincset el akarnék venni, vagy megengedni! Én hiszek a testvériségben: a színek együtt adják ki a képet, a hangok együtt adják a koncertet. Nemzet ne a nemzet ellen barcoljon; hanem az ellen, ami minden nemzet nagy veszélye: az elnyomás és a rombolás szelleme ellen! Micsoda leckét kaptunk ebből éppen mi, magyarok!” (Örökkék ég a felbők fölött)

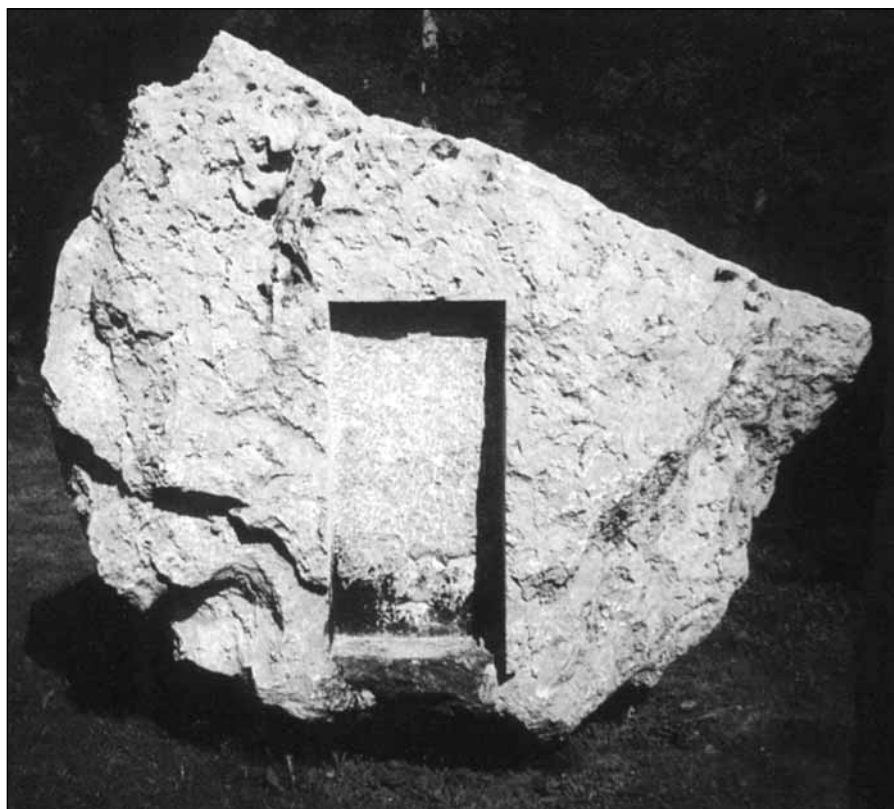
9. Ugyanúgy vállalom keresztény hitemet, azt a tiszta forrásból fakadó hitet, amely népünket egy évezreden át minden viharban megőrizte. Ma is, holnap is ez ad erőt.

10. Sokan látják úgy, hogy az életnek nincsen értelme. Van! De ezt meglátni, kiolvasni az életből – különösen keserves, romló körülmények közepette – nem lehet, de nem is kell, mert az életünknek

mi, ki-ki maga ad értelmet. Amíg van kit szeretni, amíg van gond, amit értelmes feladattá lehet fogalmazni, addig van értelme az életünknek. „Előttiünk egy nemzetnek sorsa áll!”

S ha néha megfáradunk, s úgy érezzük, hogy nincsen tovább, akkor a bizonyosság erejével töltsön el annak tudata, hogy – ahogyan a legsötétebb éjszaka után is felkel a nap – mindig van új kezdet. Mindig lehetséges a belső megújulásunk. A megújulás természetéből fakad, hogy az nem tömegmozgalom, nem mástól kell várnunk, az kizárólag az egyes emberben megy végbe. Csak lélektől-lélelig terjedve újulhat meg a nemzet is. A tanárképzés megújulása is bennem, bennünk kezdődik.

Elhangzott Szombathelyen a tanárképzés fejlesztése témakörében tartott nemzetközi – Kárpát-medencei – konferencián 1994. október 20-án.

Ifjúkori válságok – lelkipozítói tanácsok

Dr. Pótor Imre

Az ifjú élete tele van súlyos és nehéz problémákkal, küzdelmekkel és szenvedélyekkel. A serdülő- és ifjúkori válságot ábrázolva Ernst Kretschmer német pszichiáter 1953-ban súlyos serdülőkori kórképek egész sorát írta le, amiket pubertáskriszist nevezett. Vikár György pszichiáter „Az ifjúkori válságai” című művében bemutatja a serdülő- és ifjúkori fejlődés lélektani törvényszerűségeit, összefüggését a családi helyzettel, a társadalommal, a kulturális és történelmi hatóerőkkel. Az ifjúkori válság fogalmán a serdülő- és ifjúkori fejlődésnek egy olyan kritikus szakaszát érti, „amikor az addigi fejlődés mintegy megtörik és a további fejlődés kétségessé válik. Ezek a krízisek – a tanulás, a pályaválasztás csődje, súlyos nemzedéki konfliktusok a családban, a társadalmi normákkal szembeeső magatartás, új érzelmi kapcsolatok létesítésének kudarca, a szexuális élet elkezdésének gátjai – sokszor létrejöhetnek normális lélektani folyamatok eredményeképpen.”¹

Az ifjúknak komoly gondot okoz testi fejlődése. A mai fiatal gyorsabban fejlődik, mint az előző idők fiataljai. Ez azonban fejlődésbeli eltolódásokkal jár.² Fizikailag nagykorú ugyan, de etikailag még kiskorú. Ez állandó feszültségben tartja. Erkölcsi fejlődése visszamaradottságából következik, hogy tetteiben sokszor következtelen és felelőtlen. Nem

méri fel cselekedeteinek erkölcsi súlyát, ami az iskolában, családi közösségben és közvetlen környezetében is gyakran negatív hatásokat eredményez. Agresszivitása, kritikus szemlélete miatt megalázottságot, sérelmeket kell elszenvednie. Az ifjú testi fejlődéséhez szeretné igazítani erkölcsi, lelki, szellemi lemaradását. Vitába száll a vallás tételeivel is és hitetlennek tűnik, de lelke mélyén ott a vágy: de jó lenne, ha meggyőzőnének!³

Identitás

A serdülő- és ifjúkor legfontosabb fejlődési feladata az identitás kialakítása. Választ kell találniuk a „Ki vagyok én?” és „Merre tartok?” kérdésekre. Az identitásszint fogalma James Marcia nevéhez kapcsolódik. Négy identitásszintet különböztet meg. Ezek: 1. Az *identitás elérése* (már átestek az identitás krízisen, de a kérdés és önmeghatározás időszakában élnek); 2. A *korai zárás* (az identitás krízis előtt vannak, kritika nélkül átveszik családjuk vallási és politikai nézeteit); 3. A *moratórium* (azokat jellemzi így J. Marcia, akik éppen identitáskriszist élnek, szüleik és környezetük állásfoglalásait elutasítják, de még nincsenek kiforrott nézeteik sem a vallás, sem a politika vonatkozásában); 4. *Identitás diffúzió* (akik ebbe a kategóriá-

ba tartoznak, néhányan átérték az identitáskriszist, mások nem, nincs még integrált énképük, általában cinikusak, nézeteik többnyire zavaros).⁴

Az ifjú érzésvilága is labilis. Ellentétes hullámok csapnak össze benne. Identitása krízisbe kerül. Az énkép az embernek önmagához való viszonyában kapja meg értelmét, az identitás pedig a körülöttünk lévő szociális térhez való viszonyulásunkban. Az ifjúkor az énazonosság kialakulásának döntően fontos, az énkép vonatkozásában pedig válságos szakasza. Az ifjú egyszer nagynak, szellemesnek, ötletesnek érzi magát, máskor meg gyöngének, tudatlan-nak, éretlennek. Mivel mindenki előtt mindig előnyösen szeretne feltűnni, ezért lelki világának negatív tulajdonságait, érzése szerint árnyoldalait okosan, ügyesen elrejt. A fiataloknak döntések egész sorát kell hozniuk. Felelős személyiségük alakulásának küzdelmes időszaka ez. Döntés elé kerülnek és lényegében el is dől, hogy mivé lesznek.

Michael Cole és Sheile R. Cole Fejlődéslelektan címmel készített munkájukban taglalják Erik Eriksonnak a serdülők fejlődési krízisééről szóló elméletét. E. Erikson ebben négy szintet különböztet meg. 1. A *bizalom megalapozása* lényegében már csecsemő korban kezdődik, a serdülő viszont megbízható és csodálatra

¹ Vikár György: Az ifjúkori válságai. Gondolat Kiadó. Bp., 1980 10k.; Wolfgang Deresch: Kirchliche Jugendarbeit. Wege zur personalen, sozialen und religiösen Identität (Chr. Kaiser Verlag. München. 1984) című művében az ifjúkori aspektusairól szólva részletesen kifejti az alábbi témákat: ifjúkori munkanélküliség, vandalizmus, ifjúkori kriminalitás, alkohol, drog, öngyilkosság, értelemnélküliség, adoleszens krízis és identitászavarok.

² Rózsai Tivadar: Katechetika. A Debreceni Református Theológiai Akadémia Levelezős Tagozata hallgatói számára. Debrecen, 1980 50.

³ Szabó Géza: Pszichológia. Theológiai Tanulmányok. Új folyam. 5. kötet. A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Tanulmányi Osztálya. Bp., 1976 137.

⁴ Közli: Rita L. Atkinson – Richard C. Atkinson – Edward. E. Smith – Dary J. Bem: Pszichológia. Osiris Kiadó. Bp., 1997 376k.

méltó barátokat keres. 2. Az *autonómia megalapozása*. Ahelyett, hogy elfogadná szülei döntését, kinyilvánítja, hogy életére vonatkozó döntéseit ő maga hozza meg. 3. A *kezdeményezés igénye*. Olyan nagyra vágyó álmok ezek, melyek megvalósítására a serdülők törekednek. 4. A *teljesítmény igénye*. A felnőtt kor felé tartó viszonylagos függetlenség a célok kijelöléséért és a saját munka minőségéért vállalt felelősséget is magával kell hoznia. A Cole szerzőpáros szerint „a serdülőkorú identitásképzés sajátos jellemzője ez az első időszak, amikor a testi érés, a kognitív képességek és társadalmi elvárások oly módon kapcsolódnak össze, hogy lehetővé teszik a fiatal számára, hogy rendezze és egységbe foglalja azonulásait annak érdekében, hogy a felnőttkor felé vezető járható utat hozzon létre.”⁵

Az élet- és lélekmentés szolgálatában rendkívül fontos a megelődés. A valóság az, hogy „a bűn az ajtó előtt leselkedik és rád van vágyódása” (1Móz 4,7). A bajban levők, ifjúságukból eredő problémáik miatt küszködők nagyobb mértékben keresik szolgálatunkat, mint azok, akik egészséges bibliai, evangéliumi hittel benne élnek és szolgálnak az ifjúsági közösségekben s a gyülekezetben. Segítséget kell adnunk fiataljainknak identitásuk megtalálásához. Az ifjú keresi önmagát és sokszor az az érzése, hogy nem tudja magát megtalálni. Elégedetlen önmagával és kényszerítő szükségérzet munkálkodik benne az igazi tekintély és közösség iránt, hogy az igazi

tekintélynek meghódoljon és az igazi közösségbe beilleszkedve megtalálja önmagát.

Az identitásukat kereső fiataloknak a vallás tanár mutassa meg, hogy csak Istennel közösségben élve találják meg önmagukat! A serdülő és ifjúkor a perspektívák kitágulásának ideje. Ezeket ténylegesen az evangélium tárja fel az ifjú előtt és ez elvezet annak a felfedezéséhez, hogy a megoldás nem emberi teljesítményen alapszik, de Isten ajándéka, vagyis kegyelem.⁶

A szülőkkal szembeni konfliktusok

A fiatal általában nem látja be, hogy szülei áldozatok útján nevelik. Legtöbbször ebből fakad szüleivel szembeni konfliktusa. Az elvek ütközése mögött érzelmi konfliktus húzódhat meg. Hiszen a fiatal a biológiai érés és a szülői, társadalmi elvárások a fokozódó önállóság és a szülői háztól való leválás felé hajtják, bár még erős érzelmek kötik a gyermekkorhoz is. Többnyire kritikátlanul utánozza társait a ruházkodás és szórakozás terén is, ami egyre több pénzt igényel. Igényei kielégítése nyomán aztán gyakran vagy mély erkölcsi fertőbe kerül vagy a társadalomnak olyan tagja lesz, aki – mivel szüleitől minden áldozathozatal nélkül úgyis mindent ingyen megkap – megpróbál erőfeszítés és lemondás nélkül is kapni és szerezni. A társadalomtól elvárja, hogy elartsák, igényeit kielégítsék. A civi-

lizáció javait felelőtlenül, korlátlanul és meggondolatlanul élvezzi.

H. E. Richter elemezte a családtagok tudattalan elvárásainak eredményét. Mintegy szereposztás ez, azaz belső képek kivetítése a családtagokra. A szülő – gyermek viszonylatában négy fő típust különböztetett meg: 1. A szülő élete kulcsalakját vetíti gyermekébe és ennek megfelelő viselkedést vár tőle. 2. Én-ideáit, megvalósulatlan ambíciót vetíti rá gyermekére. 3. Saját elhárított vágyait vetítve a gyermekben jut közvetett kielégüléshez. 4. Olyan fantáziát vetít és valósít meg gyermekével, amelyért büntudata van. A gyermeket büntetve kíván megszabadulni lelkiismereti feszültségétől. A fiatalok átlátva e féligazságokat, leleplezik a mítoszokat és szembesítik a szülőket életük megoldatlan problémáival.⁷

Neurózis – szorongás

Az ifjúság jelenleg olyan társadalmi közegben él, hogy környezete és általában az a társadalom, amely körülveszi, neurózis által fertőzött. A neurotikusok nehezen viselik az élet terheit, mert nem képesek alkalmazkodni, csak örökös súrlódások és belső vívódások árán. A neurózis kifejlődésének elsődlegesen meghatározó tényezői a neurotikus szülők, a környezet, gyermekkori konfliktusok, hosszadalmasan elhúzódó, megoldhatatlan szituációk vagy betegségek. Hézszer Gábor egy nemzetközi szimpózium feltételezé-

⁵ Michael Cole – Sheila R. Cole: Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó. Bp., 1997 652k.; E. Erikson identitás krízis elméletét ismertette Hézszer Gábor is doktori dolgozatában az „Ifjúkor: identitás az identitás diffúzióval szemben” című alfejezetben. Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve. A Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya. Bp., 1991 (a továbbiakban: Hézszer Gábor 1991) 70-73.

⁶ Czeglédy Sándor: Poimenika. Kézirat gyanánt. A Debreceni Református Theológiai Akadémia Gyakorlati Tanszéke Szemináriumának tanulmányi füzetek. Debrecen, 1981 41.

⁷ Vö. Vikár György i.m. 124.

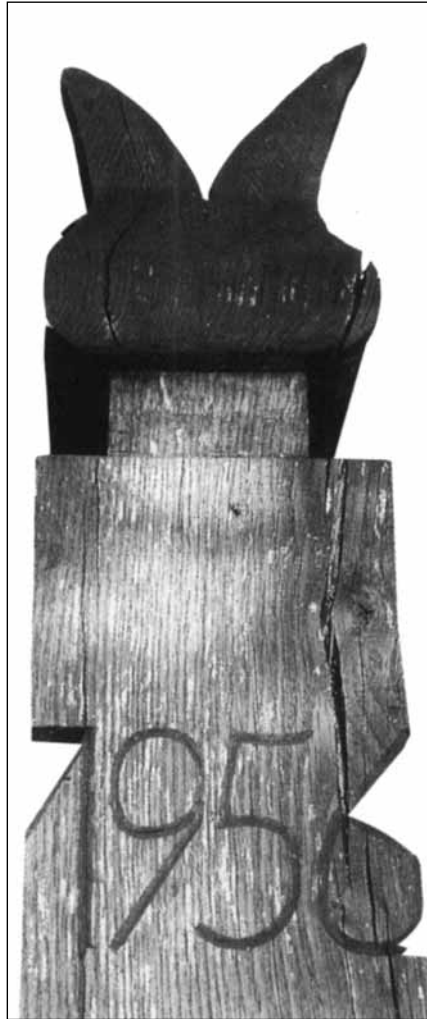
sét közli, mely szerint Európa lakosságának jelenleg 30%-a szenved olyan neurotikus zavarokban, ami terápiás kezelésekre is szorulna.⁸

Ideges légkörben van a fiatal otthon is. A család ezért ténylegesen veszélybe került. Lelki egyensúlya felborult. Korunkat a pénzimádat, egy általánosan felgyorsult élni akarás jellemzi. A neurózis a fiatalok között is veszedelmes gyorsasággal hódít. Ez a XX. század egyik fő betegsége. A neurózisban szenvedő ifjak örökösen aggodalmaskodnak, fokozott betegségtudatuk van, alkalmazkodó képességük alacsony. Kudarcűrő képességük hiányos. Szeretetet csak elfogadni tudnak, de senkit sem szeretnek önzetlenül.⁹

A fiatalság másik nagy korbetegsége a szorongás. Jellegzetes lelki zavar ez az iskolában, de munkahelyen is a túlzott elvárások, az egyre fokozódó teljesítmények, a nehezen megoldható feladatok, munkahelyeken nem testre szabott munkatevékenységek miatt. Ma már a fiatalokat is komolyan foglalkoztatják a gyógyíthatatlan betegségek, természeti katasztrófák. Napjainkban a TV, rádió és újságok is egyre többször foglalkoznak olyan a témákkal, amik a fiatalok körében féltelmet, szorongást váltanak ki.

Az egyháztól, Istentől elrugaszkodott társadalmi normák nem képesek megnyugtató megoldással szolgálni. A tragédiák, halálesetek tanúival együtt sok fiatalban is kétségek és kérdések merülnek fel: mi az élet célja és értelme, ha az élet legnagyobb ellenségének, a halál-

nak nincsen ellenszere? A neurózis és szorongás válságtünetei – melyek egyre nagyobb méreteket öltenek és szedik áldozataikat a semmittevés, csavargással, munkakerüléssel tiltakozó fiatalok vagy szinte géppé váló társaik köréből – fokozott felelősséget rónak ránk a

Kopjafa. Sarkad, 1990

lelkigondozás terén. Az egyház felelős *Isten* és ember előtt azért, hogy az evangélium közérthető közlésével segítse a gyógyulni akaró fiatalok.

A neurózis és szorongás gyökere: a társadalomhoz való rossz alkalmazkodás. *Selye* János a neves tudós a neurózisban, stresszben élőknek, így a fiataloknak is a több ezer éve bevált bibliai gyógymódot ajánlja: szeresd felebarátodat, mint önmagadat! A másik ember szeretetében – ami lelkünk nélkülözhetetlen gyógyszer – csak szeretetünk által részeseülhetünk. Korunk világi tudósa szerint egyetlen kincsünk, ami örökre megmarad, a mienk marad: a szeretet megszerzésének képessége.¹⁰

Ross *Campbell* pszichiáter *Nehéz* évek. *Hogyan szeressük kamasz gyermekünket?* című könyvében külön fejezetet szentel a serdülőkori depresszió taglására. Ez olyan biokémiai és neuro-hormonális folyamat, amely a serdülőkorban hetek vagy hónapok alatt fejlődik ki. Az alábbi tünetek jellemzik: csökkenő koncentrációs képesség, ábrándozás, romló tanulmányi eredmények, unalom, szomatikus depresszió, visszahúzódás.¹¹

Fiataljainkra vonatkozóan is érvényesek drága Megváltónk kérései: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és megnyugvást adok nektek” (Mt 11,28); „Aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert az a víz örök életre buzó forrássá lesz benne” (Jn 4,14); „Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el magamtól.” (Jn 6,37) Élő hittel, meggyőződéssel és közérthetően adjuk tovább Jézus Krisztus életre, üdvösségre segítő szavait.

⁸ Hézszer Gábor 1991. 172.; Buda Béla szerint (vö. Buda Béla: *Az empátia – a beleélés lélektana*. Gondolat Kiadó. Bp., 1978 246) a neurózis kialakulásában közrejátszanak a modern társadalmi életkörülmények, az emberek fokozódó individualizációja, a különféle stresszek és más feszültségkeltő hatások.

⁹ Németh György: *Lelki egészségünk*. Bp., 1975 165-171.

¹⁰ Selye János: *Stressz distressz nélkül*. Bp., 1976 111-117.

¹¹ Ross Campbell: *Nehéz* évek. *Hogyan szeressük kamasz gyermekünket?* Fordította: Tomka Gáborné. Harmat Kiadói Alapítvány. 1992 89-91.

Magányosság

Sok fiataalt érint az elmagányosodás. Sajátos ifjú szenvedés a közösségekben is érzett egyedüllét. Magányosság főleg a fiatal meg nem értéséből és a világfájdalmából következik. Sok ifjú szenved azért, mert megalázzák. Elveit, célkitűzéseit gúny tárgyává teszik, magára hagyják. Így aztán társaitól elszigetelődik. Világfájdalma abból adódik, hogy szerinte „minden hiábavaló”. Hiába tanul és küzd a létért, hiába él a tudomány búvkörében, hiába jut el az értelem csúcsaira, – a háborúk, a halál végül is minden ködbe borít. Sebzett lelke állandóan zúgolódik. Búskomorsága nem kis gondot okoz szüleinek, nevelőinek, lelkigondozójának. A magányosságtól és életunalomtól szenvedő, a halálvággyal és az öngyilkossággal foglalkozó fiatal szépnek, vonzónak találja az elmúlást. Sürgős beavatkozásra van tehát szükség, hogy célt lásson és életigenlése győzzön elmúlási vágya felett.¹²

Az ifjúság nagy fájdalma a meg nem értettség. A magányosság nem csupán szenvedés, de kísértés is. Legerősebb képessége, a képzelet itt képzelődéssé válhat. Ez a kísértés akkor veszedelmes különösen, ha az ifjúnak vannak képességei, van tehetsége, mert így megronthatja jelenét és életét. Vigyázzunk, ne hagyjuk ifjainkat kiszolgáltatni a Kísértőnek. A vallástanár szóljon a hithősökről, akik kísértésekben nem a meghátrálást, megfutamodást választották, de Isten vezetését valószínűleg megtapasztalva hittek, küz-

döttek és célba értek. Segítsünk, hogy tudjon az ifjú Isten akaratába beépülni és kitűzött céljaiért akarjon és tudjon dolgozni.

Pásztori segítőkészséggel és szeretettel kell bevonnai az ifjút a diákok gyülekezeti közösségébe. Az ígét olvasó, együtt imádkozó, éneklő és diakóniai szolgálatot végző ifjúsági bibliakör az indirekt lelkigondozás egyik legjobb eszköze. Gyötrő kérdésekre a diákok az anonimitás védelme alatt kaphatnak választ.¹³

A lelkigondozói beszélgetés folyamán az önuralom kérdését is hangsúlyozzuk. Az evangéliumban olvashatunk az erős fegyveresről, aki uralkodik a kísértések felett és békessége van (Lk 11,21-23). Ez a keresztyén önuralom hitből van, mivel Krisztus ígéből merít erőt. A magányos lélek Krisztussal lehet közösségekben, aki így biztatta tanítványait: „Íme, én veletek vagyok minden napon, a világ végezetéig” (Mt 28,20). A csendes „belső szobában”, az ifjúsági közösségekben, a lelkigondozói beszélgetés során tanuljunk meg imádkozni, Krisztussal beszélgetni, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön.¹⁴

Pályaválasztás

Kritikus kérdése a fiataloknak a pályaválasztás. A testileg és szellemileg egészséges fiatalok többsége tovább tanul. Nagy lehetőség ez, de társadalmi igény is, hogy fiatalok foglalják el a nyugdíjba menők helyét a gyárakban, üzemekben, gépeknel, iskolákban, gazdaságokban, az élet minden területén. Az isko-

lák legtöbb helyen jó alapot biztosítanak arra, hogy a legkiválóbbak kerüljenek szakmunkás-, közép- és felső iskolákba.

Mivel a hivatás egész embert kíván, ezért a vallástanárok a pályaválasztás tekintetében is fokozott felelősséget vállalnak Isten Igéjének, parancsának megértésében, megértetésében és teljesítésében. A lelkigondozó vallástanár a pályaválasztó középiskolás legönzotelenebb, jövőjéért munkálkodó barátja. A szülők, nevelők, felnőttek közt kell képviselnie diákjai érdekeit. A pályaválasztási tanácsadás pszichológiai és pszichiátriai ismeretek birtokában sikeresen és eredményesen irányíthatja a fiatalokat pályájuk kiválasztásában. A tanácsadó feladata nem csupán az, hogy „az egyéni adottságoknak – és a társadalmi körülményeknek, keresletnek – megfelelő pályát javasoljon, hanem az is, hogy felbújja a figyelmet az egyén számára káros foglalkozások hátrányaira, veszedelmére.”¹⁵

Milyen problémák, lelkigondozói kérdések, lelki konfliktusok terhelik a pályaválasztókat? Gyakran a szülői becsvágy a legnagyobb kísértés. A szülők nincsenek tekintettel a pályaválasztáskor gyermekük képességeire, hajlamaira, munkabíráására, lelki és erkölcsi érdekeire, értékeire. Ám ennek az ellenkezőjével is találkozunk: túlságosan is engedik érvényesülni a még éretlen, meg gondolatlan ifjú elképzeléseit. Mikor aztán súlyos problémák jelentkeznek a tanulás, magaviselet, tanulmányi eredmények terén és a fiatalok is súlyos csalódásokban részesülnek,

¹² Makkai Sándor: A személyes lelkigondozás tana. Bp., 1947 (a továbbiakban: Makkai Sándor 1947) 320-321.

¹³ Boross Géza: Poimenika. Teológiai kurzus. Készült a Ráday Kollégium Sokszorosító Műhelyében. Bp., 1984 (a továbbiakban: Boross Géza 1984) 74k.

¹⁴ Makkai Sándor 1947 321-323.

¹⁵ Hárdi István: Lelki élet, lelki bajok. Medicina Könyvkiadó. Bp., 1982 338k.

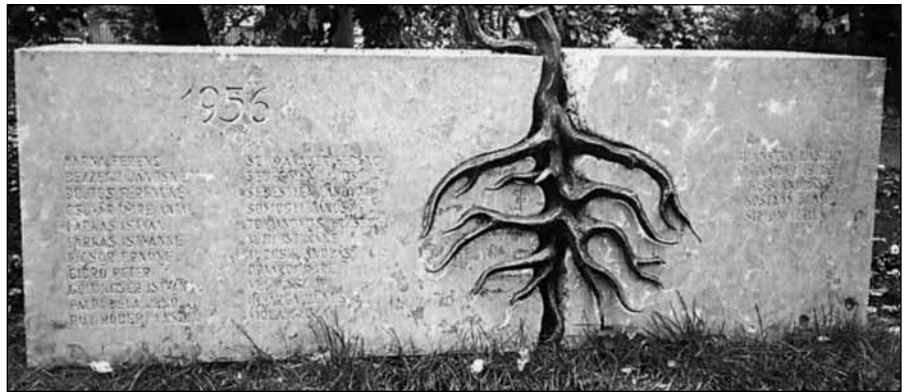
talán már késő is újra kezdeni. A derékba tört kezdeményezések nem egyszer olyan súlyos lelki sebeket hagyhatnak maguk után, amiket nehéz orvosolni.

Jelen korszakunknak egyik leg-többet hangoztatott pályaválasztási problémája, hogy az olcsóbb, gyorsabban elérhető, magas fizetést biztosító pályákra küldik a fiatalokat, így elzárják előlük az utat a magasabb értékű lehetőségek előtt. Bár sajnos arra is jócskán van példa, hogy sokszor éppen diplomás fiataljaink körében súlyos lelki és szellemi megpróbáltatásokat eredményez az egyre növekvő munkanélküliség.

A pályaválasztóknak legyünk segítségükre abban, hogy ténylegesen megismerhessék önmagukat. Hogy életük, munkájuk és szolgálatuk hasznos legyen a társadalomban és jól, kedvvel végzett munkájuk nyomán is békeséget kapjanak Istentől és azt áraszták környezetükben. A lelkigondozó tegyen bizonyosságot arról, hogy a tehetség nem zsákmány, de olyan Teremtőnkől kapott ajándék, amiért Isten és ember előtt mindenki felelőséggel tartozik. Serkentse a vallásánár az ingadozókat, hogy Istenben bízva, a tőle kapott talentumokkal válasszának életpályát és őrizzék meg Krisztussal való közösségüket minden körülmények között. Bárhová kerülnek is az életben, keressenek kapcsolatot, találjanak lelki otthonra református gyülekezeti közösségben.¹⁶

Szexualitás – párválasztás

Fontos helyet tölt be a fiatalok életében a sexualitás és a párválasztás.

Péterfy László, Budapest, 1993

tás. A szeretetigény jelentkezése természetes. A szexuális vágy hőfoka az ösztön erejétől függ, a nemi élet túlfűtöttsége a természetes adottság túlhajszolása.

A nemi élet elvadásása miatt a sexualitás és párválasztás kérdésének Szentírásán tájékozódó megbeszélésre van szükség a lelkigondozásban. A mozi, a színház, a televízió, videófilmek többsége céltudatosan munkálja a házasságtörést. A szabad szerelem, a pajtás házasság, a felek együtt élése már nem is nagyon megvetett, sőt többnyire el is fogadott társadalmi jelenség. Veszélyben van a házasság, ha a fiatal apa- vagy anyapótléket keres. Ez feladatkörének vállalásában teljesen megakadályozza, önállótlaná válik. De erre a következtetésre jutnak azok is, akik minden tekintetben szüleik függésében élnek.¹⁷

A diákok félelem érzései különösen lelki válságok, szenvedések idején erősen szexuális jelleget mutatnak. Szexuális kérdéseiről beszélni kell! Talán soha sem voltunk olyan kétségbeejtő helyzetben az ifjúság sexualitását illetően, mint manapság. A válások, vad házasságok, nemi bajok, úgynevezett csonka családok ijesztően magas száma ko-

moly figyelmeztetés arra, hogy a sexualitásról Isten Igéje alapján, segítő módon beszélni kell fiataljainknak.

A Zsolt 25,7 az ifjúság bűnéről beszél.¹⁸ Az ifjúi bűnös állapotot nemisége határozza meg döntő módon. A lelkigondozók és vallásánár-
ok többsége a legerősebb szenvedélynek nevezi a sexualitást a diákok életében, amit a fiatalok a lelkiség ellenségének tartanak. A tiltó korlátok ledöntögetése általános erkölcsi megüresedést eredményez.

A hitvestárs kiválasztása is ifjúságkorban kezdődik általában. Ádámnak Isten ajándékozott feleséget, segítőtársat. Évának pedig férjet, gondviselőt. Minden fiatal kérheti Istentől, hogy ajándékozza meg hozzá illő társal. Ezért lehet és kell is könyörögni! Szólnunk kell erről a vallásórán, ifjúsági bibliaórán, minden olyan alkalmon, ahol a fiatalokkal az Úr közösségében lehetünk együtt. Komoly hitpróba az Isten tetszése szerinti társ megtalálása. De megéri állhatatosan, hűségben, hitben, tisztaságban az Istenbe vetett őszinte bizalommal kérve keresni és várni. Mivel a legtöbb fiatal természetesen tiszta erkölcsű lányt és férjet akar, ezért a házasságra készülő

¹⁶ Makkai Sándor 1947 318-319.

¹⁷ Gyökössy Endre: Boldog lehet a házasság. Kézirat. Bp., 1959 (a továbbiakban: Gyökössy 1959) 12-14.

¹⁸ „Ifjúkorom vétkeire és bűneimre ne emlékezz! Kegyelmesen gondoldj rám, mert te jószágos vagy, Uram!” Zsolt 25,7.

ifjú számra arany szabály: amit kívánsz jövendő társadtól, te is tartsd meg az ő számára.

Szólnunk kell a jegyesség idején előforduló problémákról is. Ez a jobb megismerés, a hűség próbája, minden más fiú és lány kizárásának az ideje. Közös készülés a házasságra. Férj jelöltek nem ritkán a házasság előtti nemi kapcsolat létrehozása igényével kívánnak jelöltjük erkölcsi tisztaságára vonatkozóan bizonyosságot szerezni. Aki ilyenkor mint leendő feleség feladja önmagát, általában nem csupán a jegyességét, de önbecsülését, egyéniségét is elveszíti megalázottsága, kiszolgáltatottsága tudatában. S még nem is volt szó azokról, akik magzattal a szívük alatt rettegnek a jövőtől – hiszen sok fiatal csak akkor hajlandó feleségül venni jegyességét, ha az készséges az anyaság 'idő előtti' vállalására.

A szerelem, szex, párválasztás szempontjából a lelkigondozás legfontosabb feladata az erotika bibliai értelmezése. „*Rá kell mutatni, micsoda erő, áldás az Isten kezéből vett szerelem, hűség, ragaszkodás és nemiség. Ugyanakkor azonban hogyan válik bumeráנגgá, aknává, lejtővé, lassan de biztosan ölü méreggá a szabadjára engedett, Isten fegyelme alól kivett erotika és szexualitás.*”¹⁹

Kérjük a fiatalokat, kerüljék a rossz társaságokat, a sikamlós vicceket, pajzán történeteket, ügyeljenek öltözködésükre, válogassák meg az alkalmakat, televíziós műsorokat, olvasmányaikat, jól osszák be szabadidejüket, legyenek mértéktartók az udvarlásban, foglalkozzanak sok-

szor és sokat *Istene* Igéjével, Jézus Krisztus szívükben, életükben éljen. Legyen nagyon komoly, állhatatos az ifjú az imádságban, hogy valóban azt a társat válassza, akit Isten mellette kíván látni. A jegyesoktatás a Lélek fegyelme alatt történik. Kérjük a jegyeseket, ne távolodjanak el a közösségtől, de tagolódjanak be a gyülekezetbe. Imádkozó, buzgó, szent életükre *Isten* áldása drága válaszdadás. Jó ha a vallás tanár segít, eligazítással szolgáló szakkönyveket is tud adni, ajánlani a házasság előtt álló fiataloknak.²⁰

Komoly feladat hárul itt a vallás tanára mint kelkigondozóra: néven kell nevezni a bűnt a Szentírás tárgyilagosságával. Minden emberi kapcsolatban sok korlát van. S baj, ha feleslegeseknek tartják azokat. Isten óv a házasságtöréstől úgy a házasság előtti, mint a házasság idején is.²¹ A hetedik parancsolat komolyan vétele nyomán kevesebb lenne a felbontott jegyesség, a művi abortusz, a többé már soha nem szülhető nők száma, és bizonyára több egészséges gyermeket nevelhetnének fiatal szülők hitben vállalt felelősséggel és örömmel.

Az ifjúság és az egyház

A fiatalok egy része az egyház bizonyoságtévő tagja.

Más részük viszont az egyházban általában csak egy intézményt lát, aminek ma már nincs ereje és hatalma, létjogosultsága. Sokukat az istentisztelet, a prédikáció, sákramentumok többnyire bosszantják, ingerlik. Az egyházat általában a lel-

kipásztorral, a presbiterekkel, öreg emberek közösségével azonosítják és elutasítják. Kérdéseikre, problémáikra nem kaptak választ az egyháztól. Ezért elzárkóznak. Előítéleteik miatt elzárják magukat a közösségtől, sőt Isten Igéje megismerésétől is.

Vallás tanárként számolok fiataljaim kritikájával és komolyan veszem minden egyházzellenes megnyilvánulásukat. Éppen ezért igyekszem úgy tevékenykedni közöttük, hogy nyelvükön, érthető módon, Istentől való, cselekvő szeretettel igyekszem választ kapni – közösen, velük – és adni nekik az örök Igéből, hogy társat, testvért és barátot találjanak bennem, akire számítani lehet. Azon munkálkodom vallás tanárként és lelkigondozóként, hogy boldogok és eredményesek legyenek diákjaim e földön, és – Isten ajándéka – az örök élet részeseiként.

Tölgyessy Viktor, Toronto, 1966

¹⁹ Boross Géza 1984 75.

²⁰ Buda Béla: A szexualitás modern elmélete. Bp., 1974 183-190.; Buda Béla – Szilágyi Vilmos: Párválasztás. Bp., 1974 109-161.; Ablonczy-Gyökössi-Adorján. 65-69.; Makkai Sándor 1947 348-351.; Gyökössi Endre 1959 1-3.; Szilágyi Vilmos: Pszichoszexuális fejlődés – párválasztási szocializáció. Pszichológia – nevelőknek. Tankönyvkiadó. 1975 76-109.

²¹ Ablonczy Dániel – Gyökössi Endre – Adorján József: Nem jó az embernek egyedül... Bp., Évszám nélkül. 20-22.

Diakóniai szolgálat a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma Dóczy Gedeon Tagintézményében

(A 2000/2001. tanévben elkezdett projekt alapján)

Gaál Izabella

A következő előadás angol nyelven hangzott el a Coordinating Group for Religious Education in Europe által Bécsben, 2002. május 2-5 között szervezett nemzetközi konferencián

Mielőtt rátérnék az előadásom tárgyára, rövid bemutatást szeretnék adni az iskoláról, ahol dolgozom. Az 1989-ben Magyarországon lezajlott politikai változás után a történelmi egyházaknak lehetőségük nyílt arra, hogy visszaigényeljék egykori iskoláépületeiket. Így, a Tiszántúli Református Egyházkerület is visszaigényelte az egykori *Dóczy Leánynevelő Intézet* épületét. Hosszú tárgyalások után a kérést teljesítette az akkori kormány. Azonban a helyzet bonyolult volt, mert a *Debreceni Egyetem Gyakorló Gimnáziuma* működött az épületben. Nyolc évet kellett várni arra, hogy a *Dóczy Gedeon Tagintézmény* birtokba vehesse az épületet.

Ez az időszak áldott volt az egyházunk és az iskolánk számára is. A Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma, amely négy évfolyamos intézmény, lehetőséget kapott arra, hogy kifejlessen egy hat évfolyamos tagozatot a debreceni református vallású diákok számára. A gimnázium diákjainak nagyobbik része internátusban él, ami azt jelenti, hogy ugyanazok a pedagógiai elvek érvényesülnek napközben az iskolában, mint a nap többi részében az internátusban. A Tagintézmény diákjai nagyobbik részére a keresztyén nevelés csak az iskolában hat, mivel a családi ház nem feltétlenül vallásos. Mégis egyházi iskolába járatják a gyermeküket, mert úgy ér-

zik, ott valami olyan kaphatnak, ami értékes, valamit, ami a saját életükből hiányzott – a vallásos nevelést. Az előadásomban a lelki nevelés egy gyakorlati példáját szeretném bemutatni, a diakóniai szolgálatot, ami megvalósult a 2000/2001. tanévben és ami folytatódni fog a jövő tanévben.

Küldetésnyilatkozat

Az iskola küldetésnyilatkozata az iskola filozófiáján alapul, általános, jövőkép jellegű, minden egyéb célt meghatározó. Ez a filozófia tartalmazza azokat az általános alapelveket, melyeket a tantestület oktató-nevelő munkája során követ, azt az embereszményt, amelynek megvalósításához a diákokat hozzá akarja segíteni az intézmény.

Az egyházi iskolák az iskolai szervezet hivatalos céljának megfogalmazásakor könnyű helyzetben vannak. A keresztyén értékrend alapján embereszményük egy személyhez, Jézus Krisztushoz kötődik. A keresztyén értékrend alapja pedig a Szentírás. És ha az egyházi iskolák körében most a református iskolákra összpontosítunk – és így a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma Dóczy Gedeon Tagintézményére –, akkor hivatkozni kell a hitvallásokra mint a református etika alapjára. A jövőkép tehát megfogalmazható az „*Orando et laborando*”

jelmondatban. „Imádkozva és dolgozva”, ez az a három szó, amiben meghatározható az intézmény küldetésnyilatkozata. Mit jelent ez a mondat? Olyan embereket nevelni, akik Istentől nyert küldetésstudattal végzik a feladataikat. Olyanokat, akik úgy élnek és dolgoznak, hogy az Isten dicsőségére történjék. Élevezetési tanácsot ad Pál apostol az efezusi gyülekezethez írt levelében (5,15-17): „*Jól vigyázzatok tehát, hogyan éltek, ne esztelenül, hanem bölcsen, kihasználva az alkalmas időt, mert az idők gonoszak. Éppen azért: ne legyetek meggondolatlanok, hanem értsétek meg, mi az Úr akarata.*” Vajon hogyan lehet ez megtanítani a diákoknak ma? Nem elég inteni őket, tapasztalatokra van szükségük.

Lelki nevelés a „Dóczy”-ban

Az iskolában vannak vallásórák, egyházi zeneórák. A hét első napján az első órában istentiszteleten veszünk részt, minden nap az első óra rövid áhítattal kezdődik – zsoltárecéklés, az ige felolvasása a Bibliából, majd rövid igemagyarázat és imádság – és az utolsó óra imádsággal végződik.

Felmerült a kérdés, hogy a vallásoktatásnak milyen extrakurrikuláris lehetőségei alakíthatók ki.

Ekkor történt, hogy megkerestett bennünket a *Debrecen-Nagy-*

templomi Gyülekezet szociális munkása és egyik presbitere, akik megkérdezték, hogy az iskola tanulói nem vállalnák-e idős emberek látogatását. Később a *Nagyterdei Gyülekezet* is ezzel a kéréssel fordult hozzánk. Sok segítségére szoruló ember van ezekben a gyülekezetekben, a diakóniai munkások száma viszont nem elegendő. Így az elképzelések találkoztak.

A *diakóniai szolgálat küldetésnyilatkozata* megfogalmazható a Bibli-

ából vett igével: „Egymás terbét hordozzátok” (Gal 6,2). A diakóniai szolgálat célja a diákok lelki nevelése. Ez a tevékenység lehetőséget ad arra, hogy az ebben a munkában résztvevők gyakorolják a felebaráti szeretet, odaforduljanak elesett, idős embertársaikhoz. Tudatosul bennük, hogy mások is terheket hordoznak és ezek a terhek nagyobbak lehetnek, mint az övéik. A diakóniai szolgálat nem nagy tettekről szól, hanem odafi-

gyelésről, mások meghallgatásáról és a másokért való felelősségvállalásról.

A diakóniai szolgálat megszervezése

A szervezés megkezdése előtt meg akartuk tudni, mit gondolnak a diákok, tanárok, szülők, gyülekezetek erről a kezdeményezésről. A személyes interjúk alapján SWOT-analízis készült.

Erősségek

Az iskolában vannak olyan elkötelezett tanárok és diákok, akik ezt a feladatot vállalják. Vannak szülők, akik egyetértenek ezzel a kezdeményezéssel és engedik, hogy a gyermekük csatlakozzon a projekthez. Az iskola vezetősége támogatja a kezdeményezést.

Lehetőségek

Az érintett gyülekezetek szívesen fogadják a diákokat, a munkájukat segítik az erre a munkára felkészített diakóniai munkások. A diákok megismerhetik a felelősségteljes gondolkodást, a mások iránti felelősségvállalást, gyakorolhatják a Krisztusi szeretetet, így lelki életük gazdagodhat.

A SWOT-analízis alapján nyilvánvaló, hogy voltak a kezdeményezésnek támogatói az iskola és a gyülekezetek részéről is. Az egyetlen gyengeség az volt, hogy a diákok túlságosan elfoglaltak. Mivel a látogatások időpontját rugalmasan lehetett kezelni, a kellemetlen következmények elkerülhetőek voltak. Valódi fenyegetés volt, hogy esetleg a szülők megtiltják a gyermeküknek a munkában való részvételt, ha az iskolai eredményeik romlanak. Később azonban kiderült, hogy csak kevés diák hagyta abba a látogatásokat emiatt az ok miatt. Senki sem függesztette fel a látogatásokat túlterheltsége miatt.

Csapatot szerveztünk, amely két tanárból, a két résztvevő gyülekezet

egy-egy szociális munkásából állt. A jövő évben csatlakozik a csapathoz az iskola lelkigondozója is. Van két másik csapat is: a projektben résztvevő diákok és a diakóniai szolgálatot végző egyháztagok.

A szociális munkások összeállítottak egy listát azokról az idős emberekről, akik szerették volna, hogy diákok látogassák őket. A szociális munkások körültekintően jártak el a lista összeállításakor, csak azoknak a neve került fel, akiknek nincs szükségük szakember segítségére. Súlyos betegek vagy gyászolók látogatása túl súlyos lelki terhet jelentett volna a diákok számára. Azokat választották ki, akiknek társaságra, vagy egyszerűbb házimunkák elvégzésére volt szükségük.

Gyengeségek

A diákok elfoglaltak az iskolai órák magas száma, a délutáni, extramaurális kurrikulumuk miatt. A félév végén kevesebbszer tudnak látogatni menni, mert többet kell tanulniuk. Részt kell venniük családi programokon is.

Fenyegetések

A szülők visszatarthatják a gyermekeiket, ha iskolai eredményeik romlanak. Kiderülhet a későbbiekben, hogy a diákok nem találják alkalmasnak magukat erre a feladatra. Az idős emberek túlságosan bizalmatlanok lehetnek. A tanárok közül nem minden osztályfőnök tartja fontosnak ezt a kezdeményezést és nem propagálja a diákok körében.

Eközben az osztályfőnökök hirdették az osztályokban azt, hogy részt lehet venni a diakóniai szolgálat munkájában. Meglepetésünkre és nagy örömünkre 30 diák válaszolt a felhívásra, kor szerinti megoszlásuk 13-16 év volt.

A következő lépés az volt, hogy a diákok választottak a látogatandó gyülekezeti tagok listájáról. A választás legfőbb kritériuma az volt, hogy egymás közelében lakjanak.

Ezután a Nagytemplomi Gyülekezet meghívta az iskola diakóniai bizottságát, a diákokat és a saját diakóniai munkásait közös áhítatra és szeretetvendégségre. Itt összeismertkedtek a diákok azokkal a gyülekezeti tagokkal, akik eddig látogatták

az idős embereket és megbeszéltek egy időpontot, amikor a látogatandó gyülekezeti taghoz együtt ment el a diák és a diakóniai szolgálatot végző diakónus. Ez azért volt fontos, mert így könnyebb volt az ismerkedés, az idős emberek nem voltak bizalmatlanok és a diákok is könnyebben feloldódtak.

Az iskolai év folyamán a diákok, a diakóniai bizottság és a szociális munkások rendszeresen találkoztak. Így volt visszacsatolás, a diákok megoszthatták tapasztalataikat és tanácsot

kérhettek. De ezek a találkozások a közösségépítés szempontjából is fontosak voltak. Ezeken az alkalmakon mindig rövid áhítatot is tartott a gyülekezeti vagy az iskolai lelkész.

Elkészült a diakóniai szolgálat jövő évi előzetes terve. Íme:

Időpont 2002. év	Feladat	Felelős	Visszacsatolás
aug. vége	Találkozás a gyülekezeti szociális munkásokkal. A látogatandók listájának átadása.	lelki gondozó, két tanár, szociális munkás	Beszámoló az igazgatóságnak.
aug. 28.	A diakóniai szolgálat ismertetése tantestületi értekezleten, meggyőzés.	lelki gondozó	
szept. első három hétfője	Az áhítatokon az iskolai lelkész hirdeti a diakóniai szolgálatot és hívogatja az érdeklődőket.	iskolai lelkész	
szept. utolsó hete	A jelentkezők összehívása, ismerkedés.	felelős tanárok	
szept. utolsó hete	A Nagytemplomi Gyülekezet diakóniai munkacsoportja meghívja a diakóniai szolgálatban résztvevő diákokat és tanárokat közös áhítatra, ismerkedésre, szeretetvendégségre. A diákok megismerkednek azokkal a diakóniai munkásokkal, akik eddig látogatták az idős embereket és akik elkísérik majd őket az első találkozásra.	lelki gondozó, felelős tanárok, gyülekezeti lelkész	Beszámoló az igazgatóságnak
okt.	Elkezdődnek a látogatások.	gyülekezeti diakóniai munkások	A látogatások regisztrálása egy naplóban folyamatosan, minden látogatás után.
nov.	Találkozó az iskolában áhítat és szeretetvendégség keretében a diákok, a gyülekezeti diakóniai munkások, az iskolavezetés, a diakóniai szolgálatot vezető tanárok számára.	iskolai diakóniai bizottság, iskolai lelkész	A diákok szóban beszámolnak a tapasztalataikról.
2003 febr.	Találkozás a Bólyai utcai gyülekezetben.	iskolai diakóniai bizottság, gyülekezeti lelkész	A diákok szóban beszámolnak a tapasztalataikról.
ápr.	Találkozás az iskolában.	iskolai diakóniai bizottság, gyülekezeti lelkész	A diákok szóban beszámolnak a tapasztalataikról.
jún.	Találkozás a Nagytemplomi Gyülekezetben.	iskolai diakóniai bizottság, gyülekezeti lelkész	A diákok szóban beszámolnak a tapasztalataikról.
jún.	Emléklapok elkészítése a végzett munka elismeréseként.	szociális munkások	
jún.	Az évről a diakóniai munka méltatása, az emléklapok átadása.	gyülekezeti lelkész	
jún. vége	Az éves munka értékelése.	iskolai diakóniai bizottság, gyülekezeti lelkész	A tapasztalatok írásba foglalása.

Az évről a munkában résztvevő diákok emléklapot kapnak és a szolgálatukat a gyülekezeti lelkész méltatja. Az év egy egynapos kirándulással ér majd véget.

Az első év tapasztalatai azt mutatják, hogy a látogatások meggaz-

dagítóak voltak az idős emberek és a diákok számára is. A diákok megtapasztalhatták, milyen jó érzés másoknak örömet okozni. Az idős emberek örültek a társaságnak és a segítségnek. Lehet, hogy ezek kis dolgok, de sokat jelentenek annak,

aki nem tud kimozdulni a lakásából, és akinek egyetlen társasága a televízió. Egy amerikai néger nevelő mondja: „*Nem mindenki vibet végbe rendkívül nagy dolgokat, de mindenki végbeviheti a megszokott dolgokat a rendkívüli dolgok szellemében.*”

„Identitásfejlesztés és minőségjavítás a romániai református iskolaügyben”

I. Keresztyén pedagógia – romániai református középiskolák

Kovács Lajos

Beszámoló

A Kolozsvári Református Pedagógiai Intézet, az Erdélyi Református Egyházkerület nevében, pályázott az „Apáczai Közalapítvány”-nál, a 2002. évi első pályázati felhívásnak megfelelően, a „Szakmai továbbképzések támogatása” c. pályázati program keretében, a romániai magyar református pedagógusok érdekében, a Budapesti Református Pedagógiai Intézet által szervezett nagyfontosságú továbbképzőn való részvétel költségeinek térítésére.

A meghirdetett program célja:

A határon túli oktatási intézmények magyar oktatóinak, valamint más szakembereknek magyarországi és Kárpát-medencei át- illetve továbbképzésük támogatása.

A továbbképzési programot, hogy a megítélt összeget minél nagyobb hozadékkal használhassuk fel, magyarországi partnerünk, a Budapesti Református Pedagógiai Intézet, Kolozsváron szervezte, jelentősen csökkentve a kiadásokat, növelve a lehetséges résztvevők számát.

A programról és körülményekről:

1. **Keresztyén pedagógia.** Három nap összevont képzés. Továbbképzés és képzés a Református középiskolák igazgatóinak, tanárainak, vallásánárainak és iskolalelkészeinek. Kolozsváron 2002. szeptember 19-21. (péntek-szombat-vasárnap)

2. **Helyszín:** Erdélyi Református Egyházkerület tanácsterme

3. **Meghívottak:**

Minden református középiskolából:

1. Igazgató (9)

2. Iskolalelkész (9)

3. Egyházi tárgyakat tanító tanár (lelkésztanár) (9®)

4. Iskolánként három szaktanár (27)

5. Meghívottak (5)

6. Kolozsvári meghívottak (csak az előadásokon való részvétellel)

7. Előadói csoport 3 személy

Résztvevők (ellátással) összesen: 62 személy

4. **Feltételek:**

1. Szállás: a Teológia bentlakásában, csütörtök estétől

2. Étkezés: Teológia étkezdéjében, csütörtök estétől

3. Az utazási költségeket a támogató térítette

5. **A továbbképző-konferencia programja (1.sz. melléklet)**

6. **Módszer:** problémafeltárás, megbeszélés, tudományos és gyakorlati tisztázása a gyakorlati és elméleti problémáknak, megoldáskeresés, lehetséges megoldási (kezelési) változatok megfogalmazása

7. **A tevékenység lefolyása:**

1. A nyitóáhitatot *Gavrucca Nagy Emese* lelképásztor, a *Királyhágómelléki Református Egyházkerület* katekétikai előadója tartotta.

2. A tevékenység aktív résztvevőiként jelen voltak: *Antal Sándor* a *Romániai Református Egyház Zsinata Tanügyi Bizottságá-*

nak elnöke, *Tolnay István* a *Királyhágómelléki Egyházkerület* tanügyi előadó-tanácsosa és *Kató Levente* az *Erdélyi Egyházkerület* tanügyi tanácsosa.

3. A résztvevők köszöntése és a továbbképző munka-konferencia feladatainak meghatározása (Kovács Lajos) után, Tolnay István a Királyhágómelléki Egyházkerület tanügyi előadó-tanácsosa összefoglalta azokat a problémákat, melyek az egyházi és állami intézményekben befolyásolják a keresztyén pedagógiai gyakorlati érvényesülését a nevelésben. A református kollégiumok tevékenységében jelentkező változásokat beszéltek meg a résztvevők, *Kató Levente* tanügyi tanácsos irányításával.

4. A gyakorlati és feltáró tevékenységet az elméleti megalapozó és eligazító rész követtet. Az előadásokat *Békési Sándor* (*Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar*) és *Papp Kornél* (*Budapesti Református Pedagógiai Intézet*) tartották.

5. Az elméletileg tisztázott pedagógiai, etikai és gyakorlati kérdések ismét a mindennapi tevékenységben való alkalmazás területére kerültek, ahol a helyzet- és helysajátos megoldások és alkalmazások kerültek előtérbe:

- érettségire való felkészítés és felkészülés,

- tanulmányi vetélkedők egyeztetett szervezése (2. sz. melléklet),

- tantervhálóok egyeztetése (3. sz. melléklet),

- a református szellemű nevelés feltételeinek biztosítása a kötelező törzsanyaggal egyeztetve,

- az iskolalelkész munkakör gyakorlati feladatainak megbeszélése
- a keresztyén pedagógus helye és szerepe a felekezeti és állami iskolában

8. **Összefoglalás**

- Keresztyén pedagógia – romániai református középiskolák. A 2002. évi „Apáczai Közalapítvány” első pályázati felhívásnak megfelelően, a „Szakmai továbbképzések támogatása” c. pályázati program keretében, a romániai magyar református pedagógusok, a Budapesti Református Pedagógiai Intézet által szervezett nagyfontosságú gyakorlati és elméleti továbbképzőn vettek részt, melynek költségeit az „Apáczai Közalapítvány” viselte.

- A meghirdetett program céljának megfelelően a határon túli esetünkben a romániai, oktatási intézmények magyar oktatóinak, valamint más szakembereknek (lelkésztanárok, igazgatók) magyarországi és Kárpát-medencei (romániai) át- illetve továbbképzését támogatta.

- A gyakorlati eredmények: megszerzett tudás, megismert gyakorlati megoldások, technikák és módszerek, közvetítésre és gyakorlatra felvállalt, tisztázott keresztyén pedagógiai értékek, a közös református és magyar identitásba, mint megtartó erőbe vetett bizalom, mind olyan értékek, melyek segítenek Isten még nagyobb dicsőségére munkálkodni, azokon az őrhelyeken, ahova Kegyelmeből állított.

Protestantizmus – műveltség – iskola

Gondolatok egy cikksorozat elé

Győri János

Magyar Református Nevelés 2002. júniusi számában az *Országos Református Tanár-egyesület* debreceni *Humán Műhelye* hírt adott arról, hogy szeptembertől önálló rovattal kíván jelentkezni a lap hasábjain. Ígért cikksorozatunk egy hónapos késéssel most indul útjára *Protestantizmus – műveltség – iskola* címmel. Szándékosan rendeltünk egymás mellé a címben ilyen tág jelentésű fogalmakat, mert azt szeretnénk, hogy ebben a rovatban teret kaphasson minden olyan kérdés, amely református iskoláinkban dolgozó tanártársainkat foglalkoztatja. Pedagógiai műhelyünk tagsága, amely gondozni kívánja ezt a sorozatot, jelenleg kizárólag humán szakos tanárokból és teológusokból áll, a „humán” jelzőt azonban nem kívánjuk leszűkíteni szigorúan csak bizonyos tantárgyakra és azok oktatóira. Szándékunk szerint az egész magyar református tanártársadalmat hívjuk pedagógiai eszmecserére. Szívesen vesszük tehát, ha olvasóink a *Humán Műhelynek* címezve (a Szerkesztőség címén) jelzik írásainkkal kapcsolatos észrevételeiket! Célunk nem a napi iskolai eseményekről szóló egyszerű híradás, hanem az együttgondolkodás közös dolgainkról.

Ami a tervezett írások műfaját illeti, gondolatébresztő esszékre, könyvismertetésekre és kritikákra, elméleti pedagógiai, gyakorlati módszertani írásokra egyaránt gondolunk. Idővel szeretnénk külföldi pedagógiai kiadványokról is hírt adni, s érdekes lenne egy külföldi pedagógiai lapszemle is. Az uniós csatlakozás minden bizonnyal iskoláink

számára is komoly kihívást jelent majd. Milyen szerepük van az egyes tagországokban ma a keresztyén iskoláknak? Jövönk mérlegelése szempontjából jó lenne többet tudni erről a kérdéstről is! Terveink szerint néhány, református iskoláink szellemiségét érintő, közismert szépirodalmi alkotás értelmezésének újragondolására is invitáljuk majd olvasóinkat (*Jókai: És mégis mozog a föld; Móricz: Légy jó mindhalálig*). Kiváló pedagógusainkkal készült riportokat is tervezünk, hiszen ma még élnek néhányan a régi nagyok közül, akik református oktatásunk előző történelmi fejezetének alakításában még aktívan részt vehettek. Érdemes lenne megszólaltatni például a két világháború között működő debreceni *Református Tanárképző Intézet* ma még élő egykori diákjait, s ennek kapcsán végiggondolni a református tanárképzés és tanárutánpótlás kérdését is. Még egyházi körökben is kevésbé ismert, hogy az iskolák államosítása előtt ez egy olyan országos vonzaskörű református felsőoktatási internátus volt, amely kiegészítő képzés keretében – a budapesti *Eötvös Collegium* szervezeti kereteit követve – református középiskolai tanár- és tudósképzésre specializálódott. A hungarológia olyan kiváló tudós képviselői kerültek ki innen, mint *O. Nagy Gábor*, *Imre Samu*, *Balassa Iván*, *Nagy Jenő*, *Tóth Béla*, *Béládi Miklós* vagy *Kiss Ferenc*. Ugyanakkor református iskoláinkban mára megjelent egy olyan ifjú tanár nemzedék is, amelyre szintén oda kell figyelni, s amely biztatást és feladatot vár. S végül foglalkoznunk kell református iskoláink

szociológiai mutatóival is. Nem elég csupán arról beszélni és írni, hány iskolánk, diákunk és tanárunk van, szeretnénk azt is látni, milyen az összetétele, szelleme, lelki kondíciója a magyar református iskolák világának. A *Debreceni Egyetemen* egyik kollégánk a közelmúltban az egyházi iskolák diákjaira nézve érdekes fölméréseket végzett, s kutatási eredményeinek szívesen adnánk teret rovatunkban.

Nem hallgathatjuk el, hogy a debreceni *Humán Műhely* idén koratavasszal történt megalakítását az ORTE közelgő centenáriumi ünnepei is ösztönözték. Református tanár-egyesületünk 1991-es újraindítása óta élen járt az éppen aktuális iskolaügyi és pedagógiai kérdések fölvetésében: szorgalmazta tankönyvek és kiegészítő szakmai kiadványok íratását és megjelentetését, a tanári továbbképzés megszervezését, pedagógiai kitüntetések létesítését, a református tanárok érdekképviseletének megszervezését és a református iskolák etikai kódexének elkészítését. Az előbbieket az időközben megalakult *Református Köznevelési Intézet* (ma *Református Pedagógiai Intézet*) keretében, illetve a Zsinat támogatásával mára jórészt megoldódtak, az utóbbit az ORTE maga készítette el és adta ki 1998-ban. Az elmúlt évek ORTE-konferenciáinak központi kérdése ezek után visszatérően ez lett: hogyan tovább Református Tanár-egyesület? Meglátásunk szerint igazából egyetlen égető kérdés maradt még lefedetlenül a református iskolaügyben, amely központilag nem oldható meg, mert klasszikusan egyesületi feladat, s ez

nem más, mint a pedagógus szakmai műhelyek megszervezése. A debreceni kezdeményezés ebben kíván példát mutatni. Meggyőződésünk ugyanis, hogy az iskolaügy terén a továbblépés feltétele a szakmailag igényes, emberléptékű, családi tanári műhelyek létrehozása. Egyre inkább elszemélytelenedő iskoláinkat ez emelheti ki a máskülönben egész kulturális és közéletünket veszélyeztető szellemi mocsárból. Bármennyire illuzórikusnak is tűnik ez mai világunkban, határozott erőfeszítéseket kell tennünk az egykori tudós tanári eszménykép helyreállítására. Ez adhatja vissza különösen középiskoláink szellemi rangját, s a jövőben várható nagyobb anyagi megbecsülés mellett ez lehet a tanári önbecsülés növekedésének egyik forrása is. A debreceni Humán Műhely tagjai tehát úgy érzik, hogy az ORTE centenáriuma akkor ünnepelehetik méltóképpen, ha apró gyakorlati lépésekkel igyekeznek példát mutatni tanártársaiknak.

E megfontolások nyomán érett meg néhányunkban közel egy esztendővel ezelőtt a Humán Műhely létrehozásának gondolata, amely egy fél esztendeje háromhetente ülésezik, s rendezvényein különösebb formások nélkül, baráti légkörben kerülnek elő az éppen aktuális szakmai és pedagógiai kérdések. A Magyar Református Nevelés hasábjain a jelen írással meginduló rovat ötlete is részben az ORTE jubileumához kapcsolódik, hiszen a Protestáns Tanügyi Szemle egykori számait lapozgatva jutottak műhelyünk tagjai arra a felismerésre, hogy a református iskolaügy alapkérdései kísértetiesen emlékeztetnek a 60-70 évvel ezelőtt elődeink által megfogalmazottakra, s e felismerés révén döbbszünk rá arra, hány számosságos fontos, az egyházi oktatást érintő kérdéstről nem esik ma szó az egyházi sajtóban. A Magyar Református

Nevelés profilját tehát olyasmivel szeretnénk bővíteni, ami eddig – nem is annyira a szerkesztők, mint inkább az olvasók hibájából – jórészt hiányzott, s amihez például a *Protestáns Tanügyi Szemle* egykori számaiból ma is használható ötleteket meríthetünk.

A magyar protestáns iskolaügy első önálló pedagógiai szakfolyóiratát, a Protestáns Tanügyi Szemlét a református és az evangélikus tanáregyesület közösen jelentette meg 1927 júniusa és 1944 szeptembere között. Az ezt megelőző évtizedekben az országos és regionális ún. egyháztársadalmi hetilapok és folyóiratok (*Protestáns Egyházi és Iskolai Lap*, *Magyar Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező*, *Református Egyház és Iskola*, *Protestáns Népiszkolai Lap*, *Református Néptanítók Lapja* stb.) közöltek rendszeresen iskolai híreket s olykor pedagógiai értekezéseket is. De számos ilyen témájú írás jelent meg az egyes iskolák évenként kiadott értesítőiben és a kor legkiemelkedőbb protestáns szellemi orgánumban, a Protestáns Szemlében is. Önálló pedagógiai profilja helyzeténél fogva azonban csak a Protestáns Tanügyi Szemlének volt. A lapnak az egyesületi háttérből következő szellemi zártsága (szinte kizárólag egyesületi tagok publikáltak benne) s olykor ma már porosnak tűnő konzervativizmusa (nem vett például tudomást *Karácsony Sándor* fellépéséről) mindenképpen kritikát érdemel, más vonatkozásban azonban ma is irigylésre méltó teljesítményeket tudott felmutatni. A harmincas évek elejétől kezdve megszűnéséig például igen színvonalas bel- és külföldi lapszemle rovatot vezetett. Többnyire érzékenyen reagált a kor jelentős hazai pedagógiai vitáira (a 20-as évek közepén az *Ady*-kérdésre, a következő évtizedben a vallásoktatási reformra és oroszánrészt vállalt az önképzőkör válságáról szóló vitában, megjelenésének utolsó éveiben

pedig elsősorban a falusi tehetségmentés kérdésére). Ez utóbbiak miatt érezzük úgy, hogy ma is inspirációkat adhat e lap református pedagógiai tájékozódásunkhoz.

Több mint egy évtized telt el azóta, hogy közel fél évszázaddal korábbi kényszerű felszámolása után a magyar református iskolarendszer újjászervezése megindulhatott. Pedagógiai szakembereink, tanáraink energiáinak javarészt az elmúlt években az átállással vagy szervezéssel járó feladatok emésztették föl. Eljött az ideje annak, hogy a református iskolaügy intézményi megerősödése után szellemileg is komolyabb építkezésbe kezdjen. Református iskoláink mára egyaránt túljutottak az első sikereken és az első kijózanító pofonokon, s így egyre inkább lehetőségünk nyílik iskolaügyi kérdéseink józanabb, megfontoltabb mérlegelésére. Talán eljön végre az idő, amikor az építő kritika már nem minősül feltétlenül ellenséges álláspontnak, ahogy azt korábban olykor tapasztalhattuk. Ehhez a szellemi építkezéshez kínálja föl segítségét az ORTE debreceni Humán Műhelye.

Tornay Endre András, Hévíz, 1991

Emlékezetes tanítók – Ádám Jenő (1896-1982)

Papp Vilmos

(Éppen húsz évvel ezelőtt, 1979. október 5-én nyílt meg szülőházában az Ádám Jenő múzeum.)

Nolcvankét évesen így nyilatkozott a magyar ének apostoli hevületű Mestere: „*Tanítónak születtem és tanító maradtam mind a mai napig.*” Elhunytá után másfél évtizeddel úgy emlékeztek reá szülőföldjén, Szigetszentmiklóson, és működése helyszínén, a budapesti Zeneművészeti Főiskola nagytermében, mint tanárra, egyházzeneszre és zeneszerzőre. Mindezekből – így együttvéve is – sok akad a világon. Ádám Jenő azonban csak egyetlenegy volt. Születési évszáma is jelképertékű. Ezer évvel korábban *Gellért* püspök és kísérője „a magyarok szimfóniáját” csodálta, amikor a hajnali órán lisztet őrlő leány munkadalt dúdolt. Ezer évvel később ezt az ősi zenei világot – kincsese örökségünket – védte, tanította, élte Ádám Jenő. Ádám Jenő monumentum volt.

Manapság – a szocialista világrendszer uniformis kulturálatlanságát felváltó McDonaldsos globalizáció eljellegtelenítő világában – jó, ha az idősebb nemzedék néhány tagja emlékezik reá és üzenetére. A reformtusoknak azonban kivétel nélkül illene emlékezni reá, és tanítását követni. Már csak azért is, mert a kezünkben tartott énekeskönyv előszava arról tudósít, hogy ezt a zenei világszínvonalat képviselő énekeskönyvet nagyok szerkesztették: *Révész Imre*, a kiváló teológus-püspök, *Karácsony Sándor*, századunk legnagyobb pedagógus és a magyar lélek legjobb ismerője, Ádám Jenő – *Bartók*, *Kodály* mellett – a magyar éneklés atyja, és *Csomasz Tóth Kálmán*, a himnológus. Kiváló „négyes fogat”!

Ádám Jenő nem csupán egy budapesti egyházközség – Pasarét – presbitere, hanem *a világ magyar reformátusságának presbitere*. Egyik irányban *Vlagyivosztokig* (nem önkéntesen...), másik irányban a dél-amerikai *Sao Paolóig* 39 ország sok száz egyetemén, templomában és hadifogolytáborában (fogolyként) ápolta a magyar népdalt, a református zsolttáréneklést, és ezáltal éltette sokszor üzött-hajszolt népét. Rádió- és tv-műsorainak száma: légió. Tette ezt oly lelkesen, kitartóan és határozottan, ahogy erre csak nagy terheket hordozó emberek képesek. Nem véletlen, hogy egy korai kórusműve a 130. zsolttár feldolgozása:

*Tebozzád teljes szívből, kiáltok szüntelen:
E síralmas mélységből, hallgass meg Úr Isten!
Nyisd meg te füleidet, midőn téged hívlak,
Tékiintsd meg én ügyemet, mert régen óhajtlak.*

Göröngyös életútra küldte őt Isten, amikor Szigetszentmiklóson 1896-ban e világra érkezett. A család szegény sorsú. Ő már 16 évesen iskolában tanít! 20 évesen már az eurázsiai földrész túlsó végén, a Nikolszk Usszurijszk-i hadifogolytáborban szervez énekkart, színjátszó csoportot, tart előadóesteket. De sokaknak adja vissza az elvesztett reménységet! Itt is kiváló, nagyhitű „négyes fogat” szervezi egybe a 650 lelkes magyar református gyülekezetet. *Szabó Mózes* tanító az igehirdető. *Szönyi Sándor*, az ifjú – éppen csak hogy végzett – tanár a gyülekezetsszervező, Ádám Jenő a kórusvezető, *Berecz Ottó* tanító, ezermester, aki ágydeszkából, fémhulladékból, csontdarabokból zongorát és harmóniumot fabrikált. E négy református tanító volt a krisztusi világosság a szibériai sötétségben.

Ádám Jenőt a honvágyszeres szökésre készítette. Az orosz polgárháború poklán át 12000 kilométert vándorolt előbb Szibéria csontszag-

Kopjafa. Hévíz, 1990

gató hidegében, majd a sivatagok hevében. Kár volt sietnie. Mire két év múlva hazaérkezett, társai is megjöttek. Ők azonban a Csendes-óceánon és a Vörös-tengeren át... Azonban ez az út is hozzátartozott az ő nevelőiskolájához.

1921-től Kodály legkedvesebb tanítványa. 1929-től 30 éven át a Zeneművészeti Főiskola professzora. Híressé vált rádióelőadásait az egész ország hallgatta. Amit ma „Kodály-módszer”-nek neveznek, azt ő dolgozta ki. (A nagy mester – míg élt – mindig helytelenítette az elnevezést.) Nyolc osztály részére írt énektankönyvet. Itthoni „jutalma” az volt – ekkor már a kommunista-szocialista hatalomelbitorlás éveiben vagyunk –, hogy valamennyit zúzdába vitték. A sok kifogás egyike, hogy szerepel benne a híres „*Hadnagy uram, hadnagy uram...*” kezdetű dal. Ezt a hivatalosok szerint így kellett volna közölni: „*Hadnagy elvtárs, hadnagy elvtárs...*”

Ádám Jenő történelmi érdeme, hogy a külföldet majmoló műdalokkal szemben feltárta, bemutatta és népszerűsítette a magyar zenei dallamvilágot. Életének kritikus pillanatára így emlékezik Máté János professzor, az egykori tanítvány: „*Amikor a leverett forradalmat követően újra elkezdődött a tanítás a Zeneművészeti Főiskolán, Ádám Jenő így szólt tanítványaiboz: »Tankokkal leverhették a forradalmat, de a zenében a magyar nép a nagybatalom. A Szovjetunióban is magyarul kell előadni a Psalmus Hungaricust...«*” Bár ez évben még megkapja a Kossuth-díjat, közlik vele, hogy nyugdíjazzák. Vegye tudomásul, hogy „nem alkalmas a magyar ifjúság tanítására!”

Sok – zsoltárokra, dicséretre írt – kórusműve után művészete egyre inkább a református templomokban teljesedik ki. Itthon és külföldön tanít, tanácsol, lelkesít, sőt Igét hirdet. Sok lelkészt, kántort ajándékozott meg egy-egy „kis” kórusral, amit néhány ember is elénekelhet. Vegyük elő Ádám Jenő énekeit, kánonait, kórusműveit! Legyen új reneszánsza a magyar református egyházi éneklésnek! Ezzel tudunk gátat vetni a kegyes giccsáradatnak is. (Ezek újratermelődnek a szovjet csasztuskák és az amerikai dalok hatására.) Énekeljünk magyarul Isten dicsőségére!

A tanítvány és művésztárs Szokolay Sándor így emlékezik: „*Ádám Jenő, ez a név Szimbólum, Példakép és Fogalom. Lángoló lelkű nevelő Ő. Árad belőle az Erő, a Szeretet, Féltő Szeretet...!*”

(Megköszönjük a sziget-szentmiklósi Ádám Jenő archívum; Vöő Imre igazgató úr és Székely Miklós tanár úr segítségét.)

Deim Pál, Győr, 1993

Köszöntjük az Olvasót!

Borzsákné Jakab Ilona

Magyarországi Református Egyház Zsinati Ifjúsági Irodája 1999 áprilisában kezdte meg működését a Zsinati Ifjúsági Bizottság felügyelete mellett Tarr Zoltán ifjúsági tanácsos vezetésével. Az Iroda egyik legfontosabb feladata a *bálózatépítés*. Ennek értelmében lehetőségeinkhez mérten igyekszünk összekapcsolni az egyházban ifjúsági munkát végzőket. A különböző településeken és egymástól sokszor nagyon eltérő közegek között a lelkészek és világi segítők számára kapcsolódási pontokat létrehozni, és ezáltal felmérni a gondokat, nehézségeket az örvendetes eseményeket, valamint segíteni a közös gondolkodást. Mindezt annak érdekében végezzük, hogy valós igények és valós tartalom alapján segíthessük, és adott helyzetekben képviselhesük az egyházunkban folyó ifjúsági munkát. Mindehhez elengedhetetlenül szükséges az *információ áramlásának biztosítása* a gyülekezetek ifjúsági közösségei, a református ifjúsági szervezetek, és a Zsinati Ifjúsági Iroda között. Ez az információ-

áramlás – egyelőre a visszajelzések, reagálások hiánya miatt csak részlegesen, de reménység szerint a jövőben 100%-osan – lehetőséget teremt a gyülekezeteinkben, ifjúsági szervezeteinkben folyó nagyon gazdag és sokrétű ifjúsági munka tapasztalatainak megosztására, és arra, hogy egyházunk ifjúsági munkáját a Zsinati Ifjúsági Iroda a kormányzati és egyéb civil szervezetek, valamint a testvéregyházak felé képviselni tudja. Az információáramlás biztosítása, élénkítése érdekében állítottuk fel a 2000. esztendő végén a statisztikai régiókhoz igazodva *Református Ifjúsági Regionális Irodáinkat* hazánk hét településén.

A Zsinati Ifjúsági Iroda feladatai közé tartozik még *országos programok szervezése*, mely 2002-ben külön hangsúlyt kapott a sokak régi álmát megvalósító **I. Országos Református Ifjúsági Találkozó (Bodajk, 2003. július 22-26.)** megrendezésének előkészületi munkája miatt. *Nemzetközi kapcsolattartás, sajtótevékenység* (honlapunk elérhetősége: www.reformatus.hu/ifjusag) feladatkö-

rei színesítik még irodánk munkáját.

A 2000. és 2001. évben ezeknek a céloknak megfelelően jelentettük meg az *Ifjúsági Programok* című füzetet, amely sok gyülekezetünknek adott lehetőséget ifjúsági programtervezetének közzétételére. Ily módon országos híre lehetett a gyülekezeti csendesnapoktól kezdve, a nyári táborokon keresztül, az egyházmegyei ifjúsági konferenciákon át, az egyházkerületi és országos szervezésű programoknak is. 2002-ben a füzet megjelenése a visszajelzések csekély száma miatt elmaradt, de jövőre újra próbálkozunk! Ezúton is kérjük a kedves olvasóközönséget, hogy adják tovább gyülekezeteinkben ezt a lehetőséget.

2001-ben jelent meg *Ifjúsági Vezetők Kézikönyve* című kiadványunk, mely a gyülekezeti ifjúsági csoportok vezetőinek lehet hasznos segítség az elméleti és gyakorlati csoportvezetésben egyaránt. Az első kötet sikerére való tekintettel 2002 novemberének elejére várható a következő kötet megjelenése.

Tanácskozás az ifjúsági vezetőképzésről

Regionális Ifjúsági Irodáink által a 2001-es esztendőben szervezett regionális ifjúsági vezetőképző napok során Budapesten, Kisvárdán, Nagydorogon, Tokajban és Veszprémben az érdeklődő lelkészek, ifjúsági vezetők egynapos képzésen vehettek részt. Ezen találkozások során megerősödött a már több helyről szorgalmazott igény egy hosszabb távú, minőségi képzés beindítására az ifjúsági vezetők számára. Ez év júniusában összehívtuk tehát egyházunk ifjúsági munkájának képviselőit, akik mindannyian fontosnak érezték egy egységes képzési terv összeállítását. A célnak megfelelően a Zsinati Ifjúsági Iroda vállalta a már létező képzésekről adatok összegyűjtését. Kérdőívünket 66 ifjúsági szer-

vezetnek, egyházmegyei képviselőnek juttattuk el, és 14 helyről kaptuk vissza kitöltve. Értékelésük után a tudomásunkra jutott ifjúsági vagy egyéb munkatársképzések szervezőit és ifjúsági szervezeteinket újabb tanácskozásra hívtuk. Rövid egyeztetés után a résztvevők megalakítottak egy **munkacsoportot**, amelynek feladata egy képzési tematika kidolgozása, majd ennek a tágabb plénum elé történő terjesztése, ahol megvitatás, esetleges változtatások figyelembevétele után 2003 tavaszán indulhatna egy országos ifjúsági vezetőképző program.

A munkacsoport feladata, hogy a meglévő képzések tapasztalataira építve javaslatot tegyen egy átfogó, esetleg országos szintű ifjúsági vezetőképző bein-

dítására. Egy ilyen képzési program nyilvánvalóan a már működő képzésekkel összhangban képzelhető el.

A munkacsoport – amelynek tagjai ifjúsági szervezetek vezetőképzésért felelős tagjai, ifjúsági szakemberek és lelkészek – által elkészített javaslatot szélesebb körű vitára szeretnénk bocsátani.

Ezúton is szeretettel hívjuk fel figyelmüket, hogy lehetőség van véleményük megosztására, és szívesen fogadunk tanácsokat, hozzászólásokat is a tervezett képzéssel kapcsolatban.

Elérhetőségeink: Zsinati Ifjúsági Iroda
1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Tél: 1/460-0702 Fax: 1/460-0703
Email: ifjusag@axelero.hu

100 éve alakult az Országos Református Tanáregyesület (ORTE)

Papp Kornél

1902. április 2-án a Debreceni Református Kollégium Dísztermében tartotta alakuló közgyűlését az Országos Református Tanáregyesület. Közel 50 éven át töretlen volt az egyesület fejlődése. Iskoláink állandósítása után azonban az ORTÉ-t felszámolták.

Közel 40 éven át egyedül a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma állt őrt, és ápolta, továbbítve a protestáns iskolák szellemiségét.

Csodálatos az a fejlődés, amely a református oktatásban az elmúlt 12 évben történt. Ma több mint 130 köz- és felsőoktatási intézményben mintegy 25 ezer gyermek és ifjú nevelkedik, közel 2000 pedagógus irányításával.

Istenbe vetett hit és reménység kellett ahhoz, hogy 1991-ben Debrecenben 36 tanárral újjáalakuljon az ORTE. Ma már a határon túli református magyar iskoláink pedagógusaival együtt közel 400 tagja van az egyesületnek.

Az ORTE a múltban is és ma is elsőrendű feladatának a református oktatás-nevelés szolgálatát tartja. Kezdeményező szerepet vállalt a református közoktatási törvény és a kerettanterv létrehozásában. Összefogja a református tanügyért tenni akaró személyeket és szervezeteket. Erősíteni kívánja a református iskolák evangéliumi szellemét és együttműködését a határon innen és túl – rendezvényekkel, tankönyvek, segédkönyvek megjelentetésével. Sikeres konferenciákon tanácskozott a tagság a keresztyén nevelésről, a hit-tudomány-felelősség kapcsolatáról, az internatusi nevelésről, a református tanügy időszerű kérdéseiről, a kisebbségben működő határon túli

intézményekről. Kiemelésre méltó a megjelentetett könyvek közül a pedagógusaink számára összeállított Etikai Kódex, a Kollégium történetét bemutató „Kősziklán épült vár” című mű és most a centenáriumba megjelent áttekintés: „Az ORTE története, 1902-2002”. Tevékeny szerepet vállal az ORTE a Protestáns Nevelők Nemzetközi Szövetségének (I.V.) munkájában. Emellett törekszik tagjai érdekeinek képviselésére, védelmére, és ha szerény keretek között is, elősegíti a tagok pihenését a Miskolc-tapolcai apartman üzemeltetésével.

Az elmúlt kormányzati ciklusban – különösen a millenniumi ünnepek során – megkezdődött az a folyamat, amely arra törekedett, hogy visszaadja e nép hitét, önbizalmát, erkölcsi tartását, hogy tudjon e nemzet újra bízni a jövőben, tudjon összefogni és együtt dolgozni a jólétért, a biztonságért, a közélet tisztaságáért. Ehhez elengedhetetlenül szükséges az oktatás és nevelés szilárd erkölcsi alapokra való helyezése. Tévednek ugyanis, akik azt hiszik, hogy a keresztyénység elavult eszme. Az a maradék erkölcs és szeretet, ami elviselhetővé teszi ezt a megnehezedett életet, a keresztyén magvetésből származik. A megkezdett folyamat folytatását várjuk a jelenlegi kormányzattól és azt, hogy az egyházaknak a közoktatásban betöltött szerepvállalását elismerje, eszmeileg és anyagiilag is támogassa.

Tanáraink-nevelőink arra töreksenek, hogy egyrészt modern ismeretekkel rendelkező, másrészt áldozatkész, egyházukhoz hűséges, hazájukat szerető ifjakat neveljenek.

Minden iskolánkban az egyik kulcskérdés ma is a kiválóan képzett, elkötelezett tanáregyéniség. A szakmai tudás és az elhivatottság nem azonos fogalmak. Mindkettőre szükség van ahhoz, hogy egy pedagógus hatni tudjon és hasznos tagja legyen egy egyházi iskolának. „Tanáraink [...] a vallásban legtöbbször avult dogmarendszernek csupán. [...] A vallás lélek- és életformáló drága ajándék. [...] Hajlamosak vagyunk arra, hogy a vallásos nevelést kényelemszeretetből kizárólag a vallástanárra hárítsuk. [...] A református iskola szellemét [...] nem egyedül a vallástanár, vagy az igazgató jelenti, hanem az összes tanár együttműködő akarata. [...] Legyen példa a rábízott ifjak előtt 'a beszédben, a magaviseletben, a szeretetben, a lélekben, a hitben, a tisztaságban'. [...] Mert a református tanár nemcsak tudásban kell, hogy első legyen, hanem a hitben is naponta növekedő.” Talán nem is gondolnák, hogy ezeket a sorokat immár 60 évvel ezelőtt írta a Protestáns Tanügyi Szemlében egy elhivatott tanár, nevezetesen a jelenlegi ORTE-elnök édesapja.

Luce Fierens: Fluxus-zászló.
Budapest, 1992

Tízévesek lettünk!

„Megtartja az Úr mindazokat, akik Őt szeretik...” (Zsolt 145,20)

Jubász Tünde

Szeretettel köszöntök minden kedves Olvasót a gyulai *Hajnalcsillag Református Óvoda* gyermekei, azok szülei, valamint munkatársaim nevében!

Kerek évfordulóhoz értünk, tíz évesek lettünk. Ennyi idő a világ történelmében nem sok, de számunkra mozgalmas, örömmel és nehézségekkel teli időszak volt, melyet – röviden – szeretnék megosztani Önökkel:

1992 *augusztusában* kapta vissza a *Gyulai Református Egyházközség* szentpálfalvi volt iskolaépületét, melyben óvoda működött. Így maradt az óvoda: két csoportban 40 gyermekkel és 5 munkatárssal. Az épület állaga és a berendezések állapota nem volt bizalomgerjesztő, de a *Tiszántúli Református Egyházkerület*től kapott és pályázatokon nyert pénzekből apránként új ruhát kapott az épület, és a bútorokat is kicseréltük.

1994 *szeptemberéből* mindkét csoportunkban bevezettük az osztatlan (vegyes életkorú) gyermekösszetételt. A keresztyén nevelést kiegészítendő, az egyik csoport természet- és környezetvédelemmel (a fő hangsúly az Isten által teremtett világ védelmében és hasznosításán van), a másik csoport néphagyományörzéssel kezdett el foglalkozni (itt a fő hangsúly a nemzeti öntudat kialakításán és a keresztyén ünnepekörökhöz kapcsolódó néphagyományok megismerésén van).

1995 *nyarán* egyházközségünk egy mikrobuszt kapott, mellyel az óvodások majdnem háztól-házig történő szállítását is meg tudtuk ol-

dani. Így a város egész területéről tudtunk felvenni gyermekeket.

1997 *szeptemberében* indítottuk harmadik csoportunkat (nagy csoportos korú gyermekekkel) óvodaiskolai programmal, a *Magvető Református Általános Iskolával* karöltve. Ennek lényege: a tanító egy évig dolgozik az óvodában, mint óvodapedagógus. Ez idő alatt megismeri a gyermeke személyiségét, képességeit, illetve – játékos formában – felkészíti őket az iskolára. Óvodánk bővítésére, a hozzánk jelentkező gyermekek növekvő száma miatt volt szükség!

2000 *februárjában* vettük birtokba új óvodánk épületét a Szegedi Kis István utcában.

2000 *szeptemberében* indítottuk negyedik csoportunkat, ének-zenei képességfejlesztő programmal.

2000 *februárjától* négy csoportban 100 gyermeket nevelünk a Biblia tanításai szerint. Célunk, hogy a tőlünk kikerülő gyermekek érzelmileg, testileg, értelmileg és közösségileg az iskolai életre felkészültek legyenek, valamint rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő keresztyén erkölcsi értékekkel és magatartással.

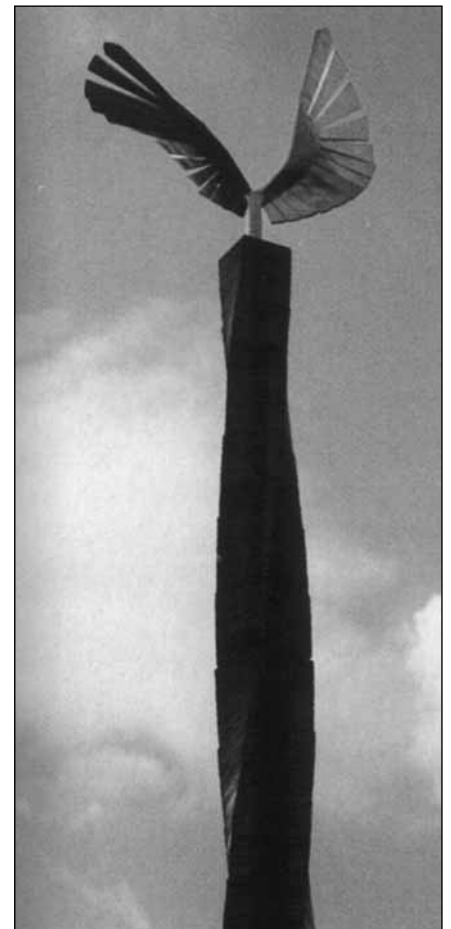
A 2001/2002. *tanévben* nagyobb buszt kellett vennünk, a *Magvető Református Általános Iskolával* és egyházközségünkkel közösen, mivel mind óvodánk, mid iskolánk iránt az érdeklődés évről évre nő.

Nevünk eredetéről Nagy László főjegyző úr így írt 2001 júniusában, új óvodaépületünket avató beszédében: A névválasztásban az az Ige segített, ahol a *Hajnalcsillagról* úgy esik említés, mint ami felkel a szívéünkben. „*Jól teszitek, ha mit sötét be-*

lyen világító lámpásra figyeltek, amíg felragyog a nap, és felkel a hajnalcsillag szívetekben.” (2Pét 1,19) Vagyis a *Hajnalcsillag* felkelése egy új korszak kezdetére utal, kicsiny kezdet, de új kezdet. Felkelt, világít!

Ezúton szeretném megköszönni mindazoknak, akik segítették óvodánk fejlesztését munkájukkal, pénzbeli vagy természetbeni adományaikkal, imádságaikkal. Külön köszönjük Presbitériumunk támogatását és Nagy László főjegyző úr segítségét, aki mind a mai napig szívéen viseli óvodánk sorsát.

„*Gyermekek szája által is építet hatalmadat.*” (Zsolt 8,3)

Kiss Sándor – Vadász György: A Magyar Függetlenség emlékműve. Budapest, 1994

Református óvoda Vecsésen?

Czövek Olivér

Minek? Hol? Miből? Áradtak a kérdések, felénk, de belőlünk is.

Elég óvoda van Vecsésen, olyan azonban, mely keresztyén elvekre épül, nincs. Erre pedig igény mutatkozott. Miért a kis református közösség építsen óvodát egy városban, ahol négy katolikus gyülekezet is van? Ez nem lehet a mi feladatunk! Helyünk sincs, anyagi gondjaink is mindennaposak, a gyermekek száma Vecsésen sem növekszik.

De egymás után jelentkeztek a cselekvésre készítő jelzések. Nagy Béla tervező mérnök hitelben vállalta a tervek elkészítését. Leültünk 2000 novemberében a presbitériummal megbeszélni a kérdést és Béla buzdítására a presbitérium többsége megszavazta az óvoda építését. Bátorított a 15 milliós állami támogatás ígérete, sőt egy magánzó lángoló lelkesedése is, aki saját telkét ajánlotta fel a falu közepén erre a célra. A dolgok menete azonban nem volt ennyire egyszerű: a szerződés aláírására már nem került sor, mert az illető visszalépett. Ott álltunk a gonddal, hogy hová építsük az óvodát? Hamar kiderült, hogy csak egy lehetőség maradt: a templom kertje - még hozzá úgy, hogy hozzáépítjük a templomhoz. No de mit szól ehhez a gyülekezet? Választanunk kellett: Maradjon a szép templomocska magában, halálos csendjében, vagy a jövődó lár-mája töltsen be a templomkertet? Az utóbbi mellett döntöttünk, azzal biztatva a gyülekezetet, hogy a felépülő épület még a templom bővítésének lehetőségét is magában hordozza.

2000 karácsonyán bocsátottuk ki az első téglajegyeket. És a gyülekezet, - de kívülállók is - megszágyenyítő lelkesedéssel áldoztak. Húsvétra fél mil-

lió forintunk volt, 2001 júniusában pedig elkezdtük az építkezést.

A nyár sok közmunkával, az alapok és falak felhúzásával telt el. Közben az új épület szennyvízelvezetésével a lelkészlakást is beköttettük. Ugyan ebben az évben helyére került a tetőszerkezet, de februárban lettünk csak készen a tetőzettel. Itt is két legyet ütöttünk egy csapásra, mert egyúttal a templom tetőszerkezetét is kijavítottuk és újra fedtük. Így szinte egyetlen épületté vált a templom és az óvoda. Ekkorra már többen kezdték hinni, hogy mégis lesz valami a vecsési református óvodából. Az önkormányzat küldöttsége a polgármesterrel az élen megtekintette az építkezést, ami jólesett és bátorító volt.

Tavasza teljes erővel beindult az építkezés. Ez azt jelentette, hogy a számlák erősen halmozódtak, az anyagok pedig – érzéseink szerint, - mindig késve érkeztek. Sőt hamar kiderült, hogy ha ősze készen akarunk lenni, akkor húsz millió forint hitelt is fel kell vennünk - 15 %-os kamattal. A presbitérium még ezt a hallatlan felelősséget is elvállalta a jó ügy érdekében. Kiderült azonban, hogy a bank számára nem vagyunk hitelképes partner. Így Istennek kellett gondoskodnia a továbbiakról. Ekkor küldött egy 10 milliós forintos örökséget, amit egy asszony ajánlott fel 5 %-os kamatra az egyház-községnek.

2002 szeptember 1-re szinte minden helyére került. Augusztus utolsó hetében az óvónők és óvodások számára játszó-ismerkedő hetet tartottunk, amin a megnyitó ünnepségre is készültek. Az ünnepségen Csiba Kálmán Erdély nyugalmazott püspöke hirdette az Igét a tömött templomban. Az óvoda

aulájában, mely egy harmonikaajtó segítségével összenyitható a templommal, felcsendült az óvodások kedves evangéliumi éneke. Ugyaninnen gyönyörködhetett a gyülekezet azokban az Istent dicsérő kóruszámokban, melyeket *Hattem* küldöttsége adott elő. E holland városka református gyülekezetei több millió forinttal járultak hozzá a merész terv megvalósításához.

Szeptember 1-ig 62,5 millió forintot fordítottunk az építkezésre. Két hónap alatt még tízmillió kifizetetlen számlát kell kiegyenlítenünk és a szép épület vakolása és színezése is hátra van még.

Az önkormányzat anyagilag és erkölcsileg egyaránt segítette az óvodát és annak megnyitását.

De azért is csak hálásak lehetünk, hogy mások is sokféle módon támogattak (perselyadománnyal, előadások bevételének felajánlásával. stb.)

Egy fontos kérdésre még választ kell adnom. Miben lesz más ez az óvoda? Ökumenikus lesz? Csak református? Mi is tarthatunk benne hitoktatót? – kérdezte az egyik katolikus kolléga. Minden kérdésre nemmel válaszoltam. Értetlenül néztek rám és feleletem nem biztos, hogy megnyugtatta őket: ebben az óvodában nem lesznek református, római katolikus, evangélikus... vagy ateista gyerekek. Itt csak *gyerekek* lesznek, akiket Isten annyira szeret, hogy közülük egyetlen egynek az elvesztésébe sem nyugszik bele. Ezért minden óvodapedagógusnak feladata, hogy türelmével, kedveséggel, szavaival és tetteivel, állandóan hittanórát tartson. Ha ez a nehéz feladat sikerül, akkor tölti be szerepét a *Vecsési Református Óvoda*.

Kérjük, hogy ebben segítsen pedagógust, szülőt és gyülekezetet az Isten!

Dr. Bölskei Gusztáv püspök
A Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke
 Budapest

Tisztelt Főtiszteletű Püspök Úr!

A legjelentősebb vallási és világi erkölcsi rendszerek egyetértenek abban, hogy minden ember egyenlő méltósággal rendelkező erkölcsi lény, ezért az embert méltóságában megsérteni bűn. A Biblia azt tanítja, hogy szeretni és tisztelni kell felebarátainkat. Ez a parancsolat egyetemes, minden emberre egyaránt vonatkozik. A magyar Alkotmányban is megjelenik ez a szellemiség: „A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.” Egy bekezdéssel később az Alkotmány azt is egyértelművé teszi, hogy az emberek bármilyen hátrányos megkülönböztetését szigorúan bünteti a törvény.

Mindannyian, vallásos és nem vallásos magyar állampolgárok, ismerünk olyan eseteket, amikor sérül az emberi méltóság a mindennapi életben. Miközben egyes előítéletek örvendetesen elhalványulnak, mások folyamatosan erősödnek, és ma már a békés egymás mellett élés lehetőségét fenyegetik. A legnagyobb veszélyt napjainkban a magyarországi romákkal szembeni előítélet jelenti. Az utóbbi évtizedekben felerősödött folyamatban az elutasító magatartás, nem ritkán, nyílt kirekesztéshez vezet.

Akik felelősségteljesen és emberségesen gondolkodnak, jól tudják, hogy mekkora a baj. Míg a fiatalság teljes korosztályának 70 százaléka érettségihez jut, addig a cigány fiataloknál 10 százalék sincs ez az arány. Egyetemre már csak néhány százalékuk kerül. A magyarországi romák átlagosan rövidebb ideig élnek, mint nem roma kortársaik, többségük nem jut megfelelő munkához, és szinte kivétel nélkül megtapasztalják életük során a hátrányos megkülönböztetés valamilyen formáját.

Sokan azzal nyugtatgatják a lelkiismeretüket, hogy mindezekért elsősorban maguk az érintettek a felelősek. Miért nem tanulnak, miért nem dolgoznak? – kérdezik. Ez a kérdés azonban figyelmen kívül hagyja azt az elemi tényt, hogy senki nem törekszik önszántából arra, hogy a saját életét megkeresítse. A romák tömeges leszakadása és hátrányos helyzete nem a romák egyéni döntéseivel, hanem alapvetően társadalmi okokkal magyarázható. Az elszegényedés és a kiüttalanság örvényéből saját erőből nem lehet kitörni.

Még kevésbé lehet a gyerekeket felelősség tenni, azért, mert áldozattá válnak. A gyerekek nem tehetnek semmiről. Ezért mindazoknak, akik tetteikkel és szavaikkal hatással lehetnek a társadalmi folyamatokra, és ezzel kedvezően tudják befolyásolni az emberek meggyőződését, össze kell fogniuk. Politikusoknak, értelmiségieknek, egyházi vezetőknek, civil szervezeteknek és újságíróknak szövetséget kell kötniük azzal az elhatározással, hogy visszaadják az esélyt egy hátrányos helyzetben élő népcsoport tagjainak. Meg kell teremtenünk a teljesebb élet feltételeit a magyarországi romáknak is, akik Istennek éppen olyan kedves gyermekei, mint a nem romák, és az Alkotmány éppen úgy védi őket, mint a többséghez tartozókat.

Oktatási miniszterként felajánlom minden segítségemet, hogy ez a remélt fordulat bekövetkezzen. A jászladányi általános iskola ügye azt bizonyítja, hogy nem szabad tovább késlekedni. A minisztérium olyan pozitív kezdeményezéssel áll elő, amely minden érintett szülő és gyerek jogos igényére válaszol.

Az Oktatási Minisztérium kiemelten támogatja a minőségi oktatás megteremtését, de határozottan nemet mond a borszín szerinti megkülönböztetésre. Nem emelhetünk falakat a gyerekek közé. Nem kerülhetnek szembe egymással a szegények és a gazdagok, a vidékiek és a fővárosiak, a vallásosak és a nem vallásosak, a romák és a nem romák. Egy Magyarország van, közös felelősségünk, hogy a társadalom ne szakadjon darabjaira. Minden szülőnek a saját gyermeke a legfontosabb. Természetes, hogy valamennyien olyan iskolába szeretnénk jártni a gyerekeinket, amelyik nyugodt és barátságos légkörben készít fel a középiskolai továbbtanulásra. Ezt az esélyt azonban minden gyereknek meg kell adni, mert minden gyerek egyformán fontos.

A jászladányi magániskola nem kezdhetett meg törvényesen a működését. Két héttel a tanévkezdés után viszont már nem a létrejött jogi helyzet elemzése a legfontosabb feladatunk. Most cselekvésre van szükség, olyan tettek, amelyek békességet teremthetnek egy felzaklatott közösségben, lebontják a diákok közé emelt falakat, és egyformán segítik minden gyerek jövőbeli boldogulását. Ezért az Oktatási Minisztérium az integrációt segítő, minőségi oktatásfejlesztés komplex csomagját ajánlja a jászladányi közösségnek.

Ha Jászladányban helyre is áll a békesség, akkor sem lehetünk elégedettek. Az ország számtalan településéről érkeznek a hírek, amelyek azt jelzik, hogy a jászladányihoz hasonló helyzet máshol is kialakulhat. Ha most nem tudjuk megállítani ezt a folyamatot, holnap már késő lesz. Ezt a levelet azért írom, mert partnereket keresünk az Oktatási Minisztérium lehetőségeit messze meghaladó, átfogó program beindításához.

Ezúton kérem a magyarországi egyházak vezetőit, hogy vallási tanításuknak és erkölcsi értékrendjüknek megfelelően hirdessék minél hangsúlyosabban és egyértelműen: a romákat és a nem romákat nem szabad szétválasztani. Kérem, hogy határozottan lépjenek fel ők is, a templomokban és az iskolákban, az egyetemes értékek és az emberi méltóság védelme érdekében. Az Alkotmány előírásának, a könyörület és a felebaráti szeretet parancsának engedelmeskedve, oldjuk meg közösen Magyarország legnagyobb társadalmi problémáját.

Budapest, 2002. szeptember 19.

Tisztelettel: Magyar Bálint

Tisztelt Magyar Bálint miniszter úrnak
Oktatási Minisztérium
1055 Budapest
Szalay u. 10-14.

Tisztelt Miniszter Úr!

A Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége vezetői örömmel fogadják azt a tényt, hogy Miniszter úr segítségünket kéri Magyarország „legnagyobb társadalmi problémájának” megoldásához, félretéve azt a választási kampány időszakában sokak által hangoztatott véleményt, hogy az egyházak tartsák távol magukat a politikai és társadalmi kérdésektől.

Szeretnénk biztosítani Önt, hogy a történelmi egyházak nem csupán a jászladányi eset kapcsán figyeltek fel a magyarországi cigányság problémájára, hanem lelkipásztoraink, lelkészeink és az ő munkatársaik már több évtizede fáradoznak a cigány lakosság felzárkóztatásán. Ezt bizonyítja, hogy a cigány családok lelki gondozása mellett anyagi segítséget nyújtunk a legrászorultabbaknak, tevékeny szerepet vállalunk a roma származású gyermekek taníttatásában és továbbtanuláshoz segítésében, a helyi önkormányzatokkal és a munkaügyi központokkal közösen több helyen szervezünk szakképzéseket romák számára, elősegítve ezzel munkához jutásukat. De számos eredményt tudunk felmutatni a magyarság és a cigányság között épülő fal lebontásában is.

Eddigi kezdeményezéseink és azok pozitív eredményei ugyan nem kaptak olyan országos nyilvánosságot, mint az Ön által hozzánk intézett levél, de a helyi közösségek számára nagyon is jelentősek és hozzájárulnak a cigányok és nem cigányok békésebb együttéléséhez és a cigányok felemelkedéséhez.

Biztosíthatjuk Önt arról, hogy a magyarországi cigányság körében végzett munkánkat – küldetésünknek megfelelően – a továbbiakban is folytatni fogjuk.

Örömmel vesszük, ha mások is támogatni akarják már megkezdett és ezután induló kezdeményezéseinket. S ha a mindenkori kormány is támogatásáról biztosítja egyházainkat ebben a szolgálatban, akkor a remélt eredmény előbb valósulhat meg.

Készek vagyunk mindazokkal együttműködni, akik fontosnak tekintik a probléma mielőbbi megoldását, és őszinte a szándékuk, hogy hosszabb távon is a cigányság felemelkedésén fáradozzanak.

Őszinte tisztelettel:

Budapest, 2002. szeptember 26.

Dr. Seregély István érsek,
a Magyar Katolikus Püspöki
Konferencia elnöke

Dr. Bölcskei Gusztáv,
a Magyarországi Református Egyház
Zsinatának lelkészi elnöke

D. Szabik Imre,
a Magyarországi Evangélikus
Egyház püspök-elnöke

Tordai Péter,
a Magyarországi Zsidó
Hitközségek Szövetsége elnöke

Guruló forintok – azaz 2002 a választások éve

Papp Kornél

Mert mit használnak az embernek ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall? Vagy mit adhat az ember váltságdíjúl a lelkéért? [Mt. 16,26]

Ígéretnek és megint ígéretnek. S megint pénzt ígérnek. A képernyőn épp egy bajszos úriember [ember] mutatja be a receptet, hogy hogyan lehet pénzt vinni Baranyába: oda kell szavazni, s máris gurulnak a forintok. Lehet építkezésbe kezdeni

vagy éppen azt befejezni. Az ígéreteket pedig be kell tartani. Persze azt is reklámozzák, hogy megtartják az ígéretet. Mi tudjuk, hogy így volt ez 1998-ban is. Igaz nem Baranyában.

Az öntudatos választó azonban programokra szavaz. Megnézi, hogy saját kisebb és tágabb közösségének a [nemcsak anyagi] boldogulásához melyik program járul hozzá a legteljesebb módon. Ezért sem engedik a programokat megismertetni. Így kilóg a lónak az a bizonyos szerve. A megélhetési honfi pillanatnyi elő-

nyét keresi, s várja a haza guruló forintokat.

„Ne szavazz a basadra! Nem látod, hogy kifordul a jobb érzésűek gyomra?” – kiált fel óhatatlanul is az ember. Mennyi szépet – utat, épületet, egyházat, gyülekezetet – lehetne építeni, ha nem lennének a saját hasukra figyelők. Tudjuk azonban, hogy a megélhetésiek sokan vannak, s ők is tudják. Ezért ígéretnek. Mi pedig könyörgünk a megújulásért és bízunk a valamikori plakát szövegének igazában: Товарищи конец!

A 39,5 MFt nyomában

A Dunamelléki Egyházkerület Püspöki Hivatala szeptember végén – 5 hónap után reagált a közoktatási kiegészítő támogatás felhasználásáról szóló hites könyvvizsgálói jelentésre, pontosabban annak közlésére a Magyar Református Nevelés hasábjain. Egy vaskos levelet juttatott el az oktatási intézmények részére. Az alábbiakban változtatás nélkül közöljük a Püspöki Hivatal „Tájékoztató”-ját:

„Tájékoztató

A közelmúlt időszakában több személy, több helyen olyan írásokat hozott nyilvánosságra, mely Egyházkerületünk iskolai ügyét rossz színben tünteti fel, gazdálkodásában törvénysértéseket sejtet, sőt egyenesen azzal vádol, hogy mintegy 39 millió forintnyi iskolaiügyi támogatást nem szabályosan, nem a címzettek támogatására használt fel.

A Magyar Református Nevelés 2002. májusában egy zsinati könyvvizsgálói jelentésből azt a részt teszi közzé, mely szerint „a Dunamelléki Református Egyházkerület 1996 és 2000 között

a közoktatási intézmények részére továbbutaltandó állami pénzeszközökből 39.511.277 forintot nem utalt ki 2000. december 31-ig. Ezen kötelezettség fedezetéül 2000. december 31-én az egyházkerület oktatási bankszámláján 4. 880.422 forint volt”.

A Dunamelléki Református Egyházkerület Iskolaiügyi - Gazdasági Bizottsága azonnal megvizsgálta a közlés valóságtartalmát és megállapította, hogy az nem felel meg a tényeknek. Ezért nyilvános helyreigazítási kérelemmel fordult a Magyar Református Neveléshez, amelyet az azonban úgy közölt, hogy Papp

Kornél négy oldalas kommentárt fűzött hozzá, melyben megismételte ugyanezen vádakát. Ezen információkat vette át Isépy Gábor, aki egyenesen ezt írja „tájékoztatója” egyéb iránt is megengedhetetlen hangú stílusában: „Ejha! Lóri bácsi, Misi Mágus hol a zsozsó?” Miatán tudomásunkra jutott, hogy irományát, (melynek már a címe is megtévesztő **Dunamelléki Református Hírlevél & Tájékoztató Magazin**) nagy egyházi nyilvánosságra előtt terjesztette, és terjeszti, szükségesnek tartjuk ugyanilyen nyilvánosság előtt dokumentumokkal alátámasztva a fenti vádalmakat cáfolni.

A negatív, lejárató kampány hangnemét és stílusát elítélve és azt nem követve tájékoztatjuk a valós tényekről az egyházkerület közösségét. A Zsinat két lépcsőben vizsgálta meg az általa vagy rajta keresztül küldött iskolaiügyi vonatkozású támogatások egyházkerületi felhasználását.

Az első szakaszban az 1999-2000. évi felhasználását vizsgálták. A könyvvizsgálatot Nagyné Győri Sára a kunbogyosi református lelkipásztor felelőse végezte. Könyvvizsgálata eredményéről a Dunamelléki Egyházkerület Püspöki Hivatalában 2001. január 25-én feljegyzés készült, mely a következő mondatokkal fejeződik be: „Megállapítható, hogy 2000-ben és 1999-ben együttesen 1.615.487 Ft-tal **többet** utalt át az intézmények felé a Dunamelléki Református Egyházkerület Iskolaiügyi Szervezete, mint a Zsinat által küldött kiegészítő támogatás összege volt. (1. sz. melléklet).

Ezzel szemben két és fél hónappal később ugyanezen könyvvizsgáló jelentése végén a Dunamellékről a következőket írja: „Megállapítom továbbá, hogy a 33.416.712 forint fedezetéül csak

4.880.422 forint volt az egyházkerület oktatási bankszámláján 2000. 12. 31-én” (2. sz. melléklet).

Számunkra már ekkor nyilvánvaló volt, hogy az általa végzett könyvvizsgálat valószínűleg a nem megfelelő vizsgálati módszer miatt súlyos ellentmondásokat tartalmaz.

A második szakaszban az 1996-97-98-as időszakot vizsgálta ugyanő. Ezen vizsgálat, valamint a már említett előző két éves vizsgálat összegzéseként írta le a Magyar Református Nevelés által idézett mintegy 35 milliónyi fel nem használt pénzeszközre vonatkozó megállapítását.

Ekkor került sor az egyházkerület által elrendelt ellenőrzésre, mely a könyvvizsgálói megállapítástól teljesen eltérő eredményt hozott (3. sz. melléklet). Ezen tények megismerése után fordult az egyházkerület Iskolaiügyi-Gazdasági Bizottsága a Magyar Református Neveléshez, kérve a hivatalos helyreigazítást (4. sz. melléklet).

Összegezve megállapítható, hogy a Papp Kornél által „Kétely???” című négy oldalas kommentárjában leírtak egyoldalú, rosszindulatú, lejárató célzat-

tal megszerkesztett szövegek, melynek különösen is visszataszító részletében a szerző azt sejteti, hogy egyházkerületünk volt könyvelője Molnár Tamás sajnálatos halála („...önkezével vetett véget életének”- idézet Papp Kornél cikkéből), valamint az általa nyújtott adatszolgáltatás között ok-okozati összefüggés lehet. Papp Kornél minden engedély és felbontalmazás nélkül a Dunamelléki Egyházkerület iskolaiügyének részletes gazdálkodási adatait, annak torzított valóságot nem tükröző formájában közzé tette.

Egyházkerületünk a 2002. szeptember 11-i Zsinat Elnökségi Tanács ülésén tiltakozott a törvénysértő, egyházkerületünket lejárató, rossz-szindulatú rágalmak nyilvános terjesztése s ezáltal az egyházi közvélemény megtévesztése ellen, megkezdve az előkészületeket jogi lépések megtételére ez ügyben.

Az Isépy Gábor által leírt lejárató célzatú keresztény emberhez méltatlan megfogalmazású és lelkületű állítások cáfolatára a legrövidebb időn belül sor kerül.

2002. szeptember 1

Dunamelléki Egyházkerület
Püspöki Hivatala”

Nincs kétely! – A könyvvizsgáló védelmében

A „Dunamelléki Egyházkerület Püspöki Hivatala” 2002. szeptember 1-jén (vasárnap!) dolgozott. Gyorsan kellett reagálni a Magyar Református Nevelés augusztus 31-én délután megjelent IV. évfolyam 1. számának 13-16. oldalán megjelenő „Kétely???” c. írásra. Bizonyára a nagy sietségnek tudható be az, hogy ismét fejléc, iktatószám, pecsét és aláírás nélkül kerülhetett ki egy levél A HIVATAL-ból.

Az irat 6. bekezdése a könyvvizsgálóról a következő megjegyzést tartalmazza: „az általa végzett könyvvizsgálat valószínűleg a nem megfelelő vizsgálati módszer miatt súlyos ellentmondásokat tartalmaz”.

A módszer tökéletesítése érdekében közös gondolkodásra hívjuk a Tisztelt Olvasót. A 2001. április 4-én keltezett könyvvizsgálói jelentés (a Dunamelléki Református Egyházkerület 1999. és 2000. évi kiegészítő támogatás pénzügyi kiutalásának teljesítéséről) 3. oldalán a következőket olvashatjuk:

„A Dunamelléki Református Egyházkerület 1999. évi kiegészítő támogatás felhasználását négy féle kategóriába lehet sorolni:

Intézmények részére kiutalás kiegészítő támogatásként	465.466.942 Ft
Intézmények részére utalás, de nem kiegészítő támogatás a forrása	1.908.620 Ft
Nem intézményeknek átadás	12.940.000 Ft
Bank költség	757.728 Ft
Összesen:	481.073.290 Ft

Megjegyzem **minőségi bérpótlékot külön utalta a Közigazgatási Hivatal és nem erre a bankszámlára érkezett.** Nem lehet az 1.908.620 Ft kiutalást kiegészítő normatíva átadásaként figyelembe venni, valamint a 12.940.000 Ft felhasználását sem.

Összesen 14.848.620 Ft felhasználása nem volt jogszerű a Dunamelléki Református Egyházkerületnél 1999-ben.

Az 1999. évi jogszerűtlen felhasználást képező tételek:

1./ 1999.01.04. Utalás technikai ügyfélnek	500.000 Ft
2./ 1999.01.14. A könyvelő kérdésemre adott válasza: „gépjármű”	3.400.000 Ft
3./ 1999.03.01. Utalás technikai ügyfélnek	200.000 Ft
4./ 1999.03.23. Utalás technikai ügyfélnek	100.000 Ft
5./ 1999.03.24. Utalás technikai ügyfélnek	75.000 Ft
6./ 1999.04.19. Utalás technikai ügyfélnek	762.000 Ft
7./ 1999.05.04. Utalás technikai ügyfélnek	1.500.000 Ft
8./ 1999.05.27. Utalás technikai ügyfélnek	418.000 Ft
9./ 1999.06.17. A könyvelésben nincs megnevezve , hogy kinek	60.000 Ft
10./ 1999.07.27. A könyvelésben nincs megnevezve , hogy kinek	3.400.000 Ft
11./ 1999.07.29. A könyvelésben nincs megnevezve , hogy kinek	40.000 Ft
12./ 1999.08.09. Utalás technikai ügyfélnek	50.000 Ft
13./ 1999.08.14. Utalás technikai ügyfélnek	200.000 Ft
14./ 1999.09.30. Utalás Csákvár önkormányzatának	2.000.000 Ft
15./ 1999.11.02. Könyvelésben nincs megjelölve	50.000 Ft
16./ 1999.11.16. Könyvelésben nincs megjelölve	85.000 Ft
17./ 1999.12.14. Könyvelésben nincs megjelölve	50.000 Ft
18./ 1999.03.16. Baár Madas minőségi bérpótlék	971.724 Ft
19./ 1999.03.16. Lónyay Utcai Ref. Gimnázium minőségi bérpótlék	642.343 Ft
20./ 1999.03.16. TÁBITA Diakónusképző minőségi bérpótlék	294.553 Ft
Összesen:	14.848.620 Ft”

7 esetben **nincs megnevezés**, hogy kinek számára juttatták el az adott összeget. 9 tétel kedvezményezettjénél a „**technikai ügyfél**” megnevezés szerepel. 3 esetben bizonyíthatóan a külön támogatásként érkező **minőségi bérpótlékot** számolták el kiegészítő támogatásként. 1 esetben egy **önkormányzat** számára történt meg az átutalás, nem ismeretes, hogy mi a teljesítés oka. Ha netalántán ingatlanvásárlás, akkor a megvásárolt ingatlan kinek a tulajdonába került.

5 könyvelési kartont A HIVATAL nem nyújtott át a könyvvizsgálónak (20., 22., 23., 26. és 33. számú). A fenti összegek jó részét ezekre a kartonokra könyvelték. Az bizonyos, hogy ezek a kartonok nem református oktatási intézményeket rejtenek, hisz azok természetesen külön kartonnal rendelkeznek, melyekbe a könyvvizsgáló betekintést nyerhetett. Ha nem intézményt és fenntartót takarnak a kartonok, akkor kit vagy mit?

Tisztelettel kérdezzük: milyen helyes könyvvizsgálati módszerrel vizsgálhatóak az át nem adott kartonok? Keresünk látnoki képességekkel megáldott könyvvizsgálót? S most csak a jogszerűtlen felhasználás 37 %-ról szóltunk.

A „Tájékoztató” 9. bekezdése „*visszatartó*”-nak nevezi a „Kétely???” c. írás egy részletét: „Az első könyvvizsgálat elvégzése után az adatokat átadó könyvelőt is elbocsátották. Most hallhattuk a hírt, hogy megrendítően fiatalon elhunyt. A hírek szerint önkézével vetett véget életének. Igen tehetséges gazdasági szakembert veszítettünk el, ki áldozatos szolgálatot végzett egyházának.” Az idézet minden egyes mondata tényt közöl. E sorok szerzője kijelenti, hogy **semmilyen egyéb összefüggést nem közölt és nem is sejtetett e mondatok megfogalmazásával.** Kiemelte viszont a nemrég tragikus hirtelenséggel elhunyt fiatalember szakmai nagyságát. (Minden bizonnyal egyházunk a jövőben számított volna gondos munkájára. Mindazonáltal furcsa A HIVATAL önmarcangolása e kérdésben.

A Szerző **nem tekint aggodalommal** a jogi vizsgálat lehetőségére, legalábbis annak beígérésére. Nem fenyegetésként értékeli A HIVATAL kilátásba helyezett lépéseit, hanem lehetőségként, hisz **végre megismerhetővé** válhat a 39.511.277 Ft sorsa.

Kiss László (1932-2002)

Bevallom, még nem tudtam eldönteni, mi volt nehezebb: akkor egyetlen intézményünkben a túlélést szinte művészi szinten művelni, vagy most a születés vajúdasával járó megpróbáltatásokat elviselni.” *{Kiss László}*

Laci bácsi elment. 2002. október 8-án adta vissza lelkét Teremtőjének. 46 esztendeig szolgálhatta a református oktatásügyet. Minden területen kiváló munkát végzett, elsősorban mégis pedagógusként él több nemzedék emlékezetében. Több száz diák számára Ő testesítette meg a tanár fogalmát. Tanítványainak mindig szívesen segített problémáik megoldásában – ha kellett, saját szabadidejének rovására is. Kitűnő osztályfőnök volt, aki szeretettel és kellő szigorral vezette osztályait. Figyelemmel kísérte minden tárgyból munkájukat, segített magánéleti gondjaik megoldásában, ha igényelték. Igazgatóként is elsősorban emberségével hatott. Úgy vezette a tantestületet is, mint egy jó osztályfőnök az osztályát. Főtanácsosként sok bölcsességgel végezte az újraindított iskolákban a tanácsadás nehéz feladatait.

1932. június 27-én született Debrecenben. 1947-ben iratkozott be a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumába. 1952-től járt a Kossuth Lajos Tudományegyetemre, s 1956-ban végezte el a matematika-fizika szakot. Ez év őszétől a református gimnázium tanára. 1979-1987. között igazgatóhelyettes, majd 1993-ban történt nyugdíjazásáig igazgató. (Időközben internátusvezetőként is dolgozott.) 1994-2001. között a Tiszántúli Református Egyházkerület iskolaügyi főtanácsosa, majd az újrainduló Dóczy igazgatójának tanácsadója. A Magyarországi Református Egyház Zsinata 1998-ban emberi és hitbéli magatartását az Imre Sándor-díj odaítélésével méltatta. Elsőként Laci bácsi vehette át a legfőbb református pedagógus kitüntetést.

Laci bácsi! Tudjuk: KISZ = Következetesség, Igényesség, Szeretet. Erre biztosan emlékszik Mezőcsát, Pápa és Csurgó. Köszönjük a mosolyt! S mindent köszönünk!

Papp Kornél

† † †

Avasi Béla (1922-2002)

Halottak napjára készülődve szomorú kötelességemnek érzem, hogy a református közösségnek oly nagy szolgálatot tett, nemrég elhunyt Avasi Béla tanár úrról a nagyobb nyilvánosság előtt is megemlékezzem.

Talán nem mindenki tudja, hogy volt ő, s milyen szolgálatot tett református közösségünknek. Zeneszerző, népzenekutató, zeneelmélet tanár volt. Széleskörű tevékenységéről a Brockhaus Riemann Zenei lexikonból még több mindent megtudhatunk, de arról még e lexikon sem ír, hogy az 1948-ban megjelent Énekeskönyvünk valamennyi dallamát Avasi tanár úr látta el egy nemű karokra szánt harmóniákkal. Zsoltáraink, dicsőreteink így egy nemű karok számára is 3-4 szólamban énekelhető kórusokká váltak. Ehhez fogható zenei vállalkozás az elmúlt évtizedekben református közösségünkben nem volt.

Nagy feladat, nagy kihívás, óriási munka volt. Köszönet és hála érte.

Mikor a 90-es években a református egyház visszakapta iskoláit, égetően nagy szükségét éreztem könnyen énekelhető, egy nemű karokra szánt kórusműveknek, mert sajnos csak kevés iskola dicsekedhetett olyan kórusal, amelyik a gyülekezetekben meglévő 4 szólamú vegyes karokkal is megbirkózott. Ilyen egy nemű kari gyűjtemény nem volt, s ma sincs. Milyen kár, hogy azokban az években, s azóta sem futotta az erőből egy hivatalos válogatás megjelentetésére, csak egy belső használatra készült kiadványra.

Egész életét a zene töltötte ki. „Nem panaszkodhatom, egész életemben azzal foglalkoztam, amit szerettem ami érdekelt” – mondta egyszer.

Mint tanító kezdte pályafutását Vargán. Később a Zeneakadémián tanult, s 1950-től közvetlen munkatársa lett Lajtha László zeneszerzőnek, aki bevonta őt népdalgyűjtő s rendszerező munkájába. A Néprajzi Múzeum népzenei osztályán dolgozott sokáig, majd a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanára s az Ének-zene Tanszék vezetője lett.

A főiskola tudományos kiadványa, a Tudományos Közlemények rendszeresen jelentette meg tanulmányait, köztük a legkedvesebbet, a Trisztán-akkord elemzését is.

Zeneszerzéssel régóta foglalkozott, felejthetetlen kórusműve a Juhász Gyula versére írt Öregek altatója című. De írt tanácskönyveket is. A tanárjelölteknek szánt Zeneelmélet 1. és az Ének tankönyv nagy hozzájárulásról, más művészetek és tudományok terén szerzett jártasságról és a jövő nemzedékért érzett felelősségről tesz tanúbizonyságot.

Tudományos tevékenysége mellett igazi tanár is volt. Akiket tanított, nem feledhetik az órák jó hangulatát, a személyes találkozások közvetlenségét, utánozhatatlan humorát, ami meggyőződésem szerint csak a legjobb tanárok sajátja.

Szinte fáradhatatlan volt. Mindennek a legapróbb részletekig utánajárt. Haláláig dolgozott. Bartók női karainak hangnemtárlásai foglalkozott az utolsó hónapokban. Sajnos ezek az elemzések már csak kéziratban, töredékekben létezhetnek.

Mindig türelemre, ugyanakkor elégedetlenségre is intett.

Sokat tanultam tőle. A szakmai ismereteken túl az élet szeretetét, a világra való nyitottságot, a tisztességes munka szigorát, az elnéző szeretetet, a hosszú türelmet s az önzetlen barátságot.

Vajon az én generációm mennyit tud ezekből továbbadni a jövő nemzedéknek?

Gellenné Körözi Eszter

E számunk szerzői:

Borszákné Jakab Ilona	Zsinati Ifjúsági Iroda
Czövek Olivér	ny. lelkipásztor, Vecsés
Gaál Izabella	tanár, Debreceni Református
	Kollégium
Gellénné Körözi Eszter	tanár, Békés
Dr. Győri János	tanár, Debreceni Református
	Kollégium
Juhász Tünde	óvodavezető, Hajnalcsillag
	Református Óvoda, Gyula
Kovács Lajos	igazgató,
	Kolozsvári Református
	Pedagógiai Intézet
Papp Kornél	osztályvezető, Zsinati Iroda
Papp Vilmos	lelkipásztor,
	Budapest-Kőbányai
	Református Egyházközség
Dr. Pótor Imre	tanár, Kárpátaljai Magyar
	Tanárképző Főiskola
Rókusfalvy Pál	egyetemi tanár, Budapest

E számunkat Boros Géza „EMLÉKMŰVEK '56-NAK”
című könyvének fotói díszítik.

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai
Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél és*

Pavletitsné Egressy Mária

Felelős szerkesztők:

Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:

Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net
suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

Nyomdai munkák: Alfaprint

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2001/2002. tanév
számaikat a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc
alkalommal Stichting Hulp Oost-
Europa és az Oktatási
Minisztérium támogatásával.
Észrevételeiket szeretettel várjuk!

MEGRENDELÉS

A **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap

_____ példányban megrendeljük. (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft)

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

cégszerű aláírás

